

PAPER DETAILS

TITLE: Afetlerde Koordinasyon: 2021 Antalya Manavgat Orman Yangini Örneği

AUTHORS: Neslihan Savaş, Fatma Neval Genç

PAGES: 61-83

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/3715439>

Afetlerde Koordinasyon: 2021 Antalya Manavgat Orman Yangını Örneği¹

Coordination in Disasters: 2021 Antalya Manavgat Forest Fire Example

Neslihan SAVAÇ²

Fatma Neval GENÇ³

Strategic Public Management Journal

Volume 10, Issue 17, pp. 61-83

December 2024

DOI: 10.25069/spmj.1433827

Research Article/Araştırma Makalesi

Received: 08.02.2024

Accepted: 11.10.2024

© The Author(s) 2024

For reprints and permissions:

<http://dergipark.gov.tr/spmj>

Öz

Bu çalışmada, afet yönetiminde koordinasyonun öneminden hareketle 2021 Manavgat Orman Yangınlarında koordinasyonun etkinliği incelenmiştir. Müdahalede yaşanan sorunlar, geliştirilen çözümler, iş birlikleri, Manavgat orman yangının da görev alan 11 aktör ile yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Görüşmecilere 7 soru yöneltilmiştir. Görüşmeciler; müdahalede olumsuz hava koşulları, aynı anda birden çok yerde çıkan yangınlar, coğrafi engeller, personel, araç-gereç ve ekipman yetersizliği, orman yollarının yönlendirmelerinin yetersizliği, yabancı yardım ekiplerinin bölgeyi tanımaması, geceleri hava desteğinin yetersiz kalması, yerleşim alanlarıyla ormanların iç içe geçmiş olması, kurumlar arası yetki ve iletişim sorunları, gönüllülerin kontrolsüz faaliyetlerini sorun olarak dile getirmişlerdir. Görüşmecilere göre müdahale aşamasındaki koordinasyon sorunlarının kaynakları yangının büyüklüğü, kurumlar arası iletişim sorunları, bilgilendirme, ekipman ve personel eksikliği, gönüllülerin neden olduğu karmaşa, plan-uygulama farklılıkları, yabancı ekiplerin bölgeyi bilmemesi, görev tanımlarının net olmaması, aynı anda birden çok kurumun sorumlu olması, kurumların farklı çalışma usulleri izlemesi; yardım malzemelerinin dağıtımıdır. Görüşmeciler müdahale sürecinde AFAD, OBM, 112, Büyükşehir ve ilçe belediyeleri ile ilgili tüm merkezi, yerel kamu kurumları ve STK'lar, gönüllüler ve bölgede yaşayanlar ile iş birliği yaptıklarını belirtmişlerdir. Görüşmecilerin muhtemel afetlerin önlenmesi için başlıca çözüm önerileri; kurumların uzmanlıklarına göre müdahale sürecinde yer alması, geçici orman yollarının açılması, yönlendirme tabelalarının artırılması, yardım malzemelerinin depolanması ve koordinasyonunun önceden planlanması, halkın yangınlar konusunda bilinçlendirilmesi, telsiz kullanımının yaygınlaştırılmasıdır. Görüşmecilerin bu yangın tecrübesinden çıkardıkları dersler; kurumlar arası iş birliğinin ve koordinasyonun önemi, orman yangını müdahale planlarının hazırlanması, büyük yangınlarda ne yapılacağı hakkında bilgi sahibi olma ve iletişim altyapısına, esnek planlara sahip olma, hazırlığın önemini anlamaktır.

Anahtar Kelime: Afet, Koordinasyon, Orman Yangınları, Manavgat.

Abstract

In this study, based on the importance of coordination in disaster management, the effectiveness of coordination in 2021 Manavgat Forest Fires was examined. Semi-structured interviews were conducted with 11 actors who took part in the Manavgat forest fire. Interviewees were asked 7 questions. Interviewees mentioned adverse weather conditions, fires breaking out in more than one place at the same time, geographical obstacles, insufficient personnel, tools and equipment, inadequate guidance on forest roads, unfamiliarity of foreign aid teams with the region, insufficient air support at night, intertwined settlements and forests, inter-institutional authority and communication problems, and uncontrolled activities of volunteers as problems. According to the interviewees, the sources of coordination problems during the response phase are the size of the fire, communication problems between institutions, lack of information, equipment and personnel, confusion caused by volunteers, differences in planning and implementation, unfamiliarity of foreign teams with the region, unclear job descriptions, multiple institutions being responsible at the same time, institutions following different working procedures, and distribution of relief supplies. The interviewees stated that they cooperated with AFAD, OBM, 112, metropolitan and district municipalities, all central and local public institutions and NGOs, volunteers and residents in the region

¹ Bu çalışma, Marmara Üniversitesi tarafından düzenlenen 7. Sivil Strateji Sempozyumunda sunulan tebliğin gözden geçirilmesi ve genişletilmesi ile oluşturulmuştur.

² Tezli Yüksek Lisans, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, neslihansavaas@gmail.com, ORCID ID: 0009-0003-3916-2402

³ Prof. Dr., Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, İİBF, fngenc@adu.edu.tr, ORCID ID: 0000-0003-2014-2113

during the response process. The main solution suggestions of the interviewees for the prevention of possible disasters are the involvement of institutions in the response process according to their expertise, opening temporary forest roads, increasing direction signs, pre-planning the storage and coordination of aid materials, raising public awareness about fires, and expanding the use of radios. The lessons learned by the interviewees from this fire experience are the importance of inter-institutional cooperation and coordination, preparation of forest fire response plans, having knowledge about what to do in case of major fires, having communication infrastructure, flexible plans and understanding the importance of preparation.

Key Words: Disaster, Coordination, Forest Fires, Manavgat

GİRİŞ

Afetler, ilgili kurumların organize biçimde, iş birliği halinde hareket etmesini gerektiren maddi ve manevi yıkımlara sebep olan, gündelik hayatın düzenini sekteye uğratan olaylardır. Afetler deprem, sel baskınları, çığ, heyelan gibi doğal tehlikelerden kaynaklanabileceği gibi, sanayi kazaları, orman yangınları gibi insan ve teknoloji kaynaklı da olabilir. Bir tehlikenin ortaya çıkardığı sonuçların, “afet” haline dönüşmesinde olayın fiziksel büyüklüğü, hazırlıksızlık, risk analizi ve azaltımı yapmama, bilgisizlik ve farkındalık eksikliği, etkin afet yönetim sistemlerinin olmaması gibi faktörler de etkilidir. Etkili afet yönetiminde ise afetlerin öncesi, afet anı ve afet sonrasındaki süreçlerde ilgili kurumlar arasındaki iş birliği ve koordinasyonun önemi büyüktür. Krizler yaşanmadan önce yapılması gereken hazırlık ve plan süreci, krizleri yönetebilme de en önemli faktörlerden biridir (Savaş ve Genç, 2023). Koordinasyon, afet ve krizlerde önemli bir başarı unsurudur.

Literatürde birçok tanımı mevcut olan koordinasyon (eşgüdüm) Türk Dil Kurumu’na göre; “Belli bir amaca ulaşmak için türlü işler arasında bağlantı, ilişki, düzen ve uyum sağlamayı” anlatır. Belirli bir ortak hedef ve amaç doğrultusunda birden fazla kişi veya kurumun daha etkin ve verimli olmak amacıyla gerçekleştirdikleri uyumdur (Dövendemir, 2023).

Türkiye’de deprem başta olmak üzere büyük afetler yaşanmaktadır. Bunların çoğunda da koordinasyon sorunları meydana gelmektedir. Türkiye’de afet risklerinin yüksekliği ve afetlerde koordinasyonun öneminden hareketle bu çalışmada 2021 Manavgat Orman Yangınları örneğinde koordinasyon sorunları ele alınmıştır. Çalışmada 2021 Manavgat Orman yangınlarının müdahale aşamasına katılan, AFAD, Antalya Orman Bölge Müdürlüğü, itfaiye, sivil toplum örgütleri ve gönüllülerden oluşan 11 aktöre müdahale sürecindeki tecrübeleri sorulmuştur. Bu kapsamda, “Yangına müdahale ederken ne tür sorunlarla karşılaştınız?”, “Karşılaştığınız sorunları nasıl çözdünüz? Çözülmedi ise sizce sebebi nelerdir?”, “Ne tür koordinasyon sorunları ile karşılaştınız”, “Müdahale sürecinde ne tür kolaylıklarla karşılaştınız?”, “Karşılaştığımız sorunların çözümü için somut çözüm önerileriniz nelerdir?”, “Yaşadığınız tecrübeden koordinasyona dair çıkardığınız dersler nelerdir?”, “Yangınla mücadele kapsamında hangi kurumlarla iş birliği yaptınız?” soruları yönlendirilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşmeler, görüşmecilerin izinleri doğrultusunda ses kaydı ile kayıt altına alınmıştır.

Bu kapsamda çalışma, 2 ana bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde afetlerde koordinasyonun ne anlama geldiği, önemi, koordinasyonsuzluğun sonuçları üzerinde durulmaktadır. İkinci bölümde ise alan araştırması ile elde edilen sonuçlar incelenmektedir. Çalışmanın sonuç bölümünde ise görüşmecilerden elde edilen veriler ile afetlerde etkin koordinasyona dair önerilerde bulunmaktadır.

1. AFETLERDE KOORDINASYONUN ÖNEMİ

Kriz ve afet durumlarında koordinasyon, başarının temel unsurlarından biri olarak kabul edilmektedir. Koordinasyon, yaşanan afet ve krizin özelliğine göre, küresel, bölgesel, ulusal ve ilgili her kademe arasında ilişkilerin yönetilmesini, farklı idari ve siyasi araçların kullanılmasını, görev ve hizmetlerin uyum içinde

dağıtılmasını gerektirmektedir. Bu anlamda koordinasyon kitlesel, dinamik, sürekli gelişen bir süreçtir (Stephenson, 2005). Afete müdahalede koordinasyonun 3 anlamı vardır; bilgi paylaşımı (kimin nerede olduğunu ve ne yaptığını bilmek), operasyonel koordinasyon (ekiplerin belirli amaçlar etrafında, birlikte hareket etmelerini sağlamak) ve işbirliğinde koordinasyon (belli bir plana dayalı, ortak değer ve uygulamaların yapılmasını sağlamak) şeklindedir (Katoch, 2006: 162).

Afet ve krizlerin yönetimi, etkileşim halinde çalışması gereken, ancak özellikle müdahale aşamasında karmaşaya yol açabilen çok sayıda uluslararası, ulusal, yerel örgütü kapsar. Bu nedenle afet yönetiminin her aşamasında aynı birim içinde veya birimler arasında hızlı, anlık, kesintisiz bilgi akışı, koordinasyon önemlidir (İsbir ve Genç, 2008a; İsbir ve Genç, 2008b). Afetlere müdahalede çok sayıda ulusal ve uluslararası yardım örgütünün aynı anda devreye girmesinin neden olduğu **koordinasyonsuzluk**, özellikle müdahale aşamasında yaşanan temel sorunlardandır.

Afet durumlarında çok sayıda kurumun afet bölgesinde olması, olaya müdahale kadar bu ekiplerin koordinasyonunu da önemli hale getirir (Genç, 2008). Örneğin 2004 Asya tsunamisinde 40 ülke ve 700 sivil toplum örgütü müdahale sürecine katılmıştır. Bu nedenle afet durumlarında koordinasyon sorunlarını aşma konusunda çeşitli teoriler de geliştirilmiştir. Örneğin, Koordinasyon ve İletişim Modeli krize müdahalenin işbirliği halinde işletilmesi gereken bir süreç olduğunu savunur. Buna göre, merkezileşme, müdahale kapasitesini azaltır, siyasi kontrol isteği tarafından yönetilir, bu sebeple yıkıcı sonuçlara neden olabilmektedir (Waugh & Streib 2006). Bu durumda büyük ölçekli krizler, örgütler arası sıkı ilişkiyi ve iş birliğini, merkezileşmeyle uzak esnek örgütlenmeyi gerektirmektedir (Boin & Hart 2003). Buna karşılık krize müdahalede merkezileşmeyi savunanlar da vardır. Buna göre, kriz durumlarında farklı örgütler arasında fikir birliği ve uyumun sağlanması uzun zaman alabilir, kaynakları yönlendirmek güç olabilir, çatışmalar çıkabilir.

Afet durumlarında **koordinasyon sorunlarının temel sebepleri** şöyle sıralanabilir:

-Afet müdahale operasyonlarına katılan grupların bilgi, eğitim, faaliyet, müdahale kapasitesinin farklı olması (Comfort, 2007: 192). Örneğin, afetlerde insani yardım örgütlerinin koordinasyonunu etkileyen koşullar şunlardır: Aktörlerin birbirinden farklı ve çok sayıda olması (temel amaç yardım olmakla birlikte coğrafi, kültürel, örgütsel farklar; iletişim, lisan engelleri; afetlerin düzensiz durumlar olması, ulusal yönetimlerin büyük kriz ve afetleri yönetmede genellikle tecrübesiz olması), bağışçıların yapısı ve beklentileri (bağışçıların her afeti fonlamaya zorlanması, uygun fon bulmadan harekete geçememesi), medyanın etkisi, tahmin edilemezlik (afetin meydana geldiği zaman, nüfus ve özellikleri, siyasi atmosfer, afet sonrası konjonktür), kaynakların kıt olmasıdır (Balçık vd., 2010).

-Olağan dönemlerde de afetlere müdahale görevli kurumların, birbirleriyle nasıl bağlantı kuracaklarını belirleyen standartlar, ilkeler, davranış kurallarının yeterli olmaması, aralarında gerekli bağların kurulamamış olması, görevli kamu kurumlarından veya birbirlerinden haberdar olmamaları (Stephenson, 2005: 340; Waugh ve Streib, 2006: 132).

-Örgütlerin farklı örgütsel yapılar, çalışma şekillerine, hiyerarşik ilişkilere sahip olmaları; deneyim, tecrübe ve hazırlık seviyelerinin farklı olması, örgütler arasındaki rekabet, örgütlerin birlikte çalışma tecrübesinin olmaması; afet bölgesinin ve yerel koşulların uluslararası sivil toplum örgütlerinin bazıları için yeni olması, bölgenin ve özelliklerinin bilinmemesi; örgütlerin gerek stratejik gerekse operasyonel seviyede koordinasyonun getireceği ek maliyetlerden kaçmak istemesi (Katoch, 2006: 160; Lisler, 2001: 41; Stephenson, 2005: 338; Waugh ve Streib, 2006: 134).

- Afet durumlarında bilginin, kaynakların yanlış yönetilmesi, etkin olmayan iletişim (Reddy vd., 2009).

-Çok sayıda örgütün katılımına paralel biçimde bilgi paylaşımı, kurtarma planları konusunda müzakere, uzlaşma, koordinasyon, hesap verebilirlik gibi sorunların yaşanması (Bui vd, 2000: 436).

-Müdahale sürecinde afetin doğası gereği ortaya çıkan güçlükler; kayıplar, altyapı sistemlerinde çökme, hızlı ve zamanında müdahale etme gereği, iletişim ve ulaşım sistemlerinin işlemez hale gelmesi; çok sayıda yerli ve yabancı yardım örgütünün bölgeye girmesi, önceden hazırlanmış olan planların, ortaya çıkan acil durumla nadiren birebir aynı özellikler göstermesi (Katoch, 2006: 156; Lisler, 2001: 41; Stephenson, 2005: 340; Waugh ve Streib, 2004: 133).

-Uluslararası hukukta uluslararası afet müdahalelerinde uygulanacak, yasal ve kurumsal çerçeveyi belirleyen kuralların sınırlı, oluşturulmamış veya dağınık durumda olması; yardım örgütlerinin birbirleriyle, ulusal kamu kurumları ve kolluk kuvvetleriyle koordinasyon ve işbirliği yapmada güçlük çekmeleri; yardım edilen ülkeyle uluslararası yardım yapacak ülkelerin afet yönetim sistemlerindeki farklılıklardan, yardım edilen ülkenin afet yönetim kapasitesinden, ulusal afet yönetim mevzuatının olup olmamasından kaynaklanan sorunlar; uluslararası müdahaleye katılan örgütlerin yasal ve kurumsal yapı, örgüt kültürü, personel yapısından kaynaklanan ve ortak hareket etmelerini güçleştiren sorunlar (İsbir ve Genç, 2008a).

-Afet durumlarında koordinasyonu da etkileyecek şekilde iletişim sorunları yaşanabilmektedir. Çok sayıda kaynaktan gelen bilgi varken az sayıda karar verici vardır; uzun süreç içinde bilgi kayıpları yaşanabilir; yazılım ve donanım arızalarından kaynaklanan bilgi kayıpları olabilir, basın hızlı haber kaynağı olabilir ancak bu haberlerin de detaylı analizine ihtiyaç vardır, afet durumunda güvenlik gibi nedenlerle yetkili kişiler bilgi paylaşımından kaçınabilir; kültürel ve teknik yetersizlikler, farklı dillerin kullanımı, iletişim araçlarının yetersizliği gibi nedenlerden kaynaklanan iletişim sorunları ortaya çıkabilir, enformasyon standardizasyonu, koordinasyon, yardım ekiplerinin farklılaşan yaklaşımları, uzun ve kısa dönemli bakış açılarına sahip olmalarından kaynaklanan sorunlar yaşanabilir; yardım personelinin kendisi de afetzede olabilir, afetten etkilenebilir, yardım örgütleri farklı, karmaşık örgütsel düzenlemelere sahip olabilir (Bui vd., 2000). Afet durumlarında koordinasyon sorunları genel anlamda afetlere müdahalenin başarısını olumsuz etkilemektedir. Bu çerçevede, koordinasyonsuzluğun sonuçları, görev tekrarları (Lisler, 2001), bazı bölgelere hiç hizmet gitmemesi veya müdahalenin gecikmesi, zaman ve işgücü kaybı olarak ortaya çıkabilir.

Yaşanmış olan afetlerde **kötü koordinasyon ve sonuçlarına dair örnekleri** görmek mümkündür. Örneğin Katrina Tayfunu, koordinasyon ve iletişim sorunları nedeniyle “doğal” afetten çok, “bürokratik afet”, “iletişim felaketi” olarak nitelendirilmiştir. Afete müdahaledeki iletişim açıkları, hatalı işaretler, bilgi iletişim teknolojisinin kullanımındaki başarısızlıklar ve gecikmeler; kriz yönetiminden sorumlu aktörlerin acil müdahaleye gereken önemi vermemeleri, iletişim sürecinin gereklerini yerine getirmemeleri nedeniyle eleştirilmiştir (Garnett ve Kouzmin, 2007: 171).

İsbir ve Genç’de (2008b) 1999-Marmara Depreminin müdahale aşamasına katılan uluslararası örgütlerle yaptıkları alan araştırmasında en sık dile getirilen sorunun iletişim ve koordinasyon sorunu olduğunu ortaya koymuşlardır. Çelik ve Çorbacioğlu (2010) Marmara ve Düzce Depremlerinde müdahale sürecinde bilgi altyapısı, kurumlar arası bilgi dönüşümü kapasitesini karşılaştırmalı olarak inceledikleri çalışmalarında afet müdahalelerinde iletişim ve bilgi altyapısının yetersizliklerinin müdahale sürecinin koordinasyonunu güçleştirdiği üzerinde durmuşlardır. Buna göre, Marmara Depreminin üç ay sonra olan Düzce Depreminde kablosuz iletişim teknolojilerinin kullanılması, daha hazırlıklı olunması, bireysel ve örgütsel öğrenme, bilgi araştırma, elde etme ve bilginin paylaşılması konusunda daha deneyimli bir müdahale süreci gerçekleştirilmiştir. Marmara Depreminde bilgi paylaşımı ve koordinasyonun önemi anlaşılmış ve bu deneyimden Düzce Depreminde faydalanılmıştır. Düzce deprem müdahalesi daha hızlı, koordinelidir.

Comfort ve Kapucu (2006) ABD’de 11 Eylül saldırısının hemen ardından müdahale sürecine katılan örgütler arasında iletişim sürecini ve iletişim araçlarının kullanımını inceledikleri çalışmalarında, afet öncesi süreçte hangi kurumların hangileriyle iletişime geçebileceklerini araştırmış ve ilk müdahale eden ekipler için acil durumda iletişim kuracakları aracın kritik öneme sahip olduğu, örgütlerin ortak bir dil ve sistem kullanmalarına imkân veren uygun yapı ve teknolojiye sahip olmalarının önemi üzerinde durmuş; olağandışı olaylarda iletişim

ve koordinasyonun esnek olmayı gerektirdiğini, ancak katı bürokrasilerin bunu engellediğini ifade etmişlerdir. Örneğin 11 Eylül’de; polis, itfaiye ve belediye birbirleriyle iletişim kurmada başarısız olmuşlardır (Kapucu, 2006).

Kapucu vd. (2010) çalışmalarında halkın ve diğer paydaşların yüksek beklenti altında oldukları acil durum ve afetlerin işbirliği ağlarının etkili kullanımını gerektirdiğini ortaya koymaktadırlar. Afet ve acil durum yöneticileri, kendi örgüt kültürlerini, yapılarını, süreçlerini afet yönetiminin iş birliği yapmayı gerektiren doğasına uygun biçimde uyarlamak zorundadırlar. İş birliğine dayalı afet yönetimi, koordinasyon, iletişim, düzenli ağ bağları, iş birliğini, birlikte çalışabilirliği gerektirmektedir. İletişim, bilginin insanlar ve örgütler arasında transferini sağlayarak koordinasyona yardımcı olur.

Ekşi (2016) çalışmasında kurumlar arası koordinasyon yetersizliği ve olay yeri güvenliğinin sağlanamamasını, bu durumların müdahalede görev alan kurumların kapasitesini olumsuz etkilediğini, mevzuat ve planlarda koordinasyon yetersizliğinin tanımlandığı, ancak sorunun çözümü için özellikle yerel düzeydeki çalışmaların yetersiz kaldığı; afet ve acil durum yönetiminde hazırlık çalışmalarının ve eğitimlerin yetersizliğinin, koordinasyon sorunlarını artırdığını ortaya koymaktadırlar.

6 Avrupa ülkesinde afet ve krizlerde koordinasyonu inceledikleri çalışmalarında Christensen vd.’nin (2016) çalışmasından ortaya çıkan ana sonuç göstermektedir ki, çatışan ilgi alanlarını, belirsiz, net olmayan kamusal görevleri ve herkesin kabul edebileceği, siyasi tercihleri harmonize eden tek bir en iyi koordinasyon formülü yoktur; hiyerarşik araçlar ve ağbağ tipi çözümlerin işe yaraması için genellikle karmaşık süreçlere ihtiyaç vardır ve her örnekte başarı durum farklılaşabilir. Bu konuda farklı, hibrit çözümler vardır.

Köşer ve Aslan (2023) çalışmalarında 2021’deki Akdeniz orman yangınlarında yaşanan tahliye zorluklarını, olay yerinde çalışan gönüllü arama kurtarma ekip üyeleri üzerinde yaptıkları çalışmayla, onların yaşadıkları deneyim, karşılaştıkları kolaylıklar ve zorlukları (STK bünyesinde yer almamak, yardım malzemelerinin fazlalığı, dağıtımının iyi organize edilmemesi, suistimal edilmesi, tam ihtiyaç bölgesine ulaşamaması) tahliye zorlukları (mekânsal bağlılık, yaş, daha çok yardım bekleme vb.) ortaya koymuşlardır. Köşer ve Aslan (2023) çalışmalarında “halkın belli alanların feda edilmesini anlamadığı”, “Yangın konusunda halkın bilinçsizliği” ve “Asılsız ihbar” gibi sorunları ortaya koymuşlar; tahliye faaliyetlerinin başarısının tahliye edilecek kişilerin mekânsal bağlılıkları, kurumlara güvensizlikleri ve ekonomik kaygıları gibi etkenlerden olumsuz etkilendiğini; gönüllülerin bu süreçte yaşamı tehdit edici tehlikeler ile karşılaştığını ve psikolojik olarak travmatik olaylara maruz kaldıklarını; afet bölgesine gönderilen yardımların etkili dağıtım ve kullanımı hususundaki belirsizlikleri; katılımcıların genel hatlarıyla yangın konusunda yeterli eğitim ve ekipmana sahip olmadıklarını; olay yerinde çok fazla gönüllü ve aktivist olduğunu, bunların kendilerini riske atacak girişimlerde bulunduklarını; katılımcıların kolluk kuvvetleri başta olmak üzere birçok resmi ve özel kurum ile beraber çalıştıklarını; fakat bazen çeşitli STK’larla çatışma yaşadıklarını; bazı bölgelerde ise kolluk kuvvetlerinin yeterli olmadığını; görevde yaşanan en büyük zorluğun ise “kurumlar arasındaki koordinasyon eksikliği” olduğunu saptamışlardır.

2. 2021 MANAVGAT ORMAN YANGINLARINDA KOORDİNASYON SORUNLARINA DAİR BİR ARAŞTIRMA

Türkiye’de afet yönetimi, Afet ve Acil Durum Yönetim Başkanlığı (AFAD) koordinasyonunda yürütülmektedir. AFAD, farklı afetlerin hepsinde afet öncesi, afet anı ve sonrasında görev ve sorumluluklara sahiptir. Orman yangınlarının yönetiminde ise temel sorumlu örgüt, Tarım ve Orman Bakanlığı bünyesindeki Orman Genel Müdürlüğüdür (OGM). OGM, bölge ve illerde Orman Bölge ve İşletme Müdürlükleri (OBİM) ve Orman İşletme Şeflikleri (OİŞ) şeklinde örgütlenmiştir.

2021 yılının Temmuz ayında yaşanan yangınlar, Cumhuriyet tarihinin en büyük yangınlarından kabul edilmektedir. Aynı dönemde Antalya Manavgat, Mersin-Aydıncık, Osmaniye, Adana, Muğla-Marmaris'te de yangınlar çıkmış ve bunlar yaklaşık 15 gün devam etmiştir. OGM verilerine göre, 2021 yılında tüm ülkede 139.503 hektar alan yanmış, Antalya'da çıkan 294 yangında 60.366 hektar alan yanmıştır⁴. 28.7.2021 tarihinde Antalya'nın Manavgat İlçesi'nde çıkan yangına dair AFAD tarafından koordine edilen faaliyetler, gün ve saatler itibarıyla çalışmanın ekinde tablolandırılmıştır.⁵

2.1. Araştırmanın Metodolojisi ve Önemi

Afet yönetiminde koordinasyonun öneminden hareketle bu çalışmanın konusu belirlenmiştir. 2021 yılında çıkan orman yangınları afetlerde koordinasyonun önemini bir kez daha hatırlatmıştır. Bu sebeple bu çalışmanın Türkçe literatürde çok fazlaca incelenmeyen koordinasyon sorununu incelemesi ve daha önce çalışılmamış Manavgat Yangını'na ele alması ve söz konusu örneklem ile yapılan ilk çalışma olması açısından önemlidir. 2021 Manavgat Orman Yangınlarında koordinasyonun nasıl sağlandığı, bu alanda yaşanan sorunların neler olduğu, müdahale sürecine katılan kurumların temsilcileriyle (AFAD, OBM, İtfaiye, sivil toplum örgütleri, gönüllüler) yarı yapılandırılmış görüşme gerçekleştirilmiştir. Çalışma kapsamında Manavgat Orman Yangını'na da görev almış 11 aktör ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda görüşmecilere 7 adet soru yöneltilmiştir. Bu sorular şu şekildedir;

1. Yangına müdahale ederken ne tür sorunlarla karşılaştınız?
2. Karşılaştığınız sorunları nasıl çözdünüz? Çözülmedi ise sizce sebebi nelerdi?
3. Ne tür koordinasyon sorunları ile karşılaştınız?
4. Yangınla mücadele kapsamında iş birliği yaptığınız kurumlar nelerdir?
5. Müdahale sürecinde ne tür kolaylıklarla karşılaştınız?
6. Karşılaştığınız sorunların çözümü için somut çözüm önerileriniz nelerdir?
7. Yaşadığınız tecrübeden koordinasyona dair çıkardığınız dersler nelerdir?

Sorulara verilen cevaplar, araştırmanın bulguları başlığı altında incelenmektedir.

2.2. Araştırmanın Bulguları

Bu çalışmada Antalya Manavgat Orman yangını sürecinde görev alan, AFAD ve OBM personeli, Antalya Büyükşehir Belediyesi itfaiye personeli, sivil toplum örgütü üyeleri ve gönüllülerden olmak üzere toplamda 11 aktör ile yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Araştırma kapsamında katılımcılara sorulan sorulardan alınan cevaplar doğrultusunda elde edilen verilerin analizi aşağıda başlıklandırılarak açıklanmaktadır.

2.2.1. Müdahale Aşamasında Yaşanan Sorunlara Ait Bulgular

Afetlere müdahaleyi etkileyecek yasal, uygulamaya yönelik, diğer kurumlarla ilişkiler; yardım, ekipman, malzeme, koordinasyon, halkın bilinçsizliği, asılsız ihbarlar gibi nedenlerle sorunlar yaşanabilmektedir. Buradan hareketle, görüşmecilere, “Yangına müdahale ederken ne tür sorunlarla karşılaştınız?” sorusu yöneltilmiştir. Alınan cevaplar şöyledir:

⁴ <https://www.ogm.gov.tr/tr/e-kutuphane/resmi-istatistikler>

⁵ <https://www.afad.gov.tr/antalya-manavgat-orman-yangini> (29.12.2023)

-Hava şartlarına göre (hızlı rüzgâr vb.) afetin yönü ve boyutunun değişmesi, tekrarlanması; yangının hızlı gelişmesi, yanlış ihbar, bazı vatandaşların görevlilere cebren davranması, personelin güvenliğinin sağlanması. (AFAD 1)

-Personele göre, *“Vatandaşın iyi niyetli yardım çabası olmakla beraber, neyi nasıl yapacağını bilmemesi, yardımcı olmak için yangın bölgesine girmeye çalışması; afet ve kriz ortamlarının çok hassas, herkesin gergin, mağduriyetlerin çok fazla, personelin çok yorgun olmasından dolayı saha içinde karmaşa ve sorunlar yaşanmıştır. Güvenlik ekibi, müdahale ekibi kadar afetzedeler ve kendini de tehlikeye atan, yardım malzemesi dağıtmak isteyen vatandaşla ilgilenmek durumunda kalmıştır. Bu da müdahale sürecini olumsuz etkilemiştir... Örneğin “...yangın sonrası yardım etmek isteyen hayırseverler bir köye giriyor rastgele para, malzeme dağıtıyor; ...ancak bu köye zaten bir gün öncesinde ne dağıtılması gerekiyorsa dağıtılmış, onlar bizden sonra ikinci kez girip dağıtıyorlar ve bu sefer diğer köyde oturan vatanda onlara iki tane verildi bize bir tane verilmedi” diyerek şikâyetle bulunmaktadır. Afet sonrasında yardım dağıtımını düzenlemek için ayrı bir planlama yapılmasına ihtiyaç vardır.”* (AFAD 2)

-Coğrafi şartlar nedeniyle araç ve ekipmanın olay yerine geç ulaşması; yeterli araç ve ekipmanın kullanılmaması, hava şartlarının olumsuzluğu (rüzgarın şiddetli olması yangına müdahaleyi zorlaştırmış ve yangının yayılma hızını arttırmıştır); halkın bilinçsizliği (örneğin müdahale edilemeyecek, can güvenliğini tehdit eden mevkilere müdahaleye zorlamaları).” (İtfaiye 1)

-Hava şartlarının kötü olması, ormanlık alanda çam ağaçlarının yoğun olması (kozalakların aşırı ısınıp sağa sola sıçraması, yangını büyütmesi). (İtfaiye 2)

-3-4 farklı yerde, aynı anda çıkan yangınlar; takviye ekip ihtiyacının çok olması, adresi bilen kişilerin yetersizliği, orman yollarının karışık olması, yönlendirme tabelasının az olması, bölgeyi bilmeyen, farklı yerlerden gelen takviye ekiplerinin sıkıntı yaşaması, asılsız ihbarlar; yöre halkının bahçelerinde ot, anız gibi yangınları arttıran malzeme ve kullanımların bulunması; kritik sayıdaki personel ve araç sayısı; vatandaşların evlerini ve hayvanlarını terk etmemek konusunda ısrarcı olması ve yangının ortasında kalmalarının neden olduğu ilave iş yükü; hava karardıktan sonra hava desteğinin bitmesi, bu sebeple yangının tekrar hızlanması ve büyümesi. (İtfaiye 3)

-Antalya’da orman alanlarının yerleşim yerleriyle iç içe olması, yangınların tek bir ilçede değil Antalya’nın birçok ilçesinde aynı anda meydana gelmesi; “AFAD’ın olayın koordinasyonunu üstlenmesi sorun oluşturmıştır; AFAD il ve ilçelerden takviye araç istemiş, OBM ile iletişim tam sağlanamadığından, araçların nereye gideceği ve komutasının kimde olacağına dair karmaşa ortaya çıkmış; örneğin bazı araçlar ne OBM, ne de İtfaiye Daire Başkanlığına bildirilmeden rastgele yangın olan ilçelerden birine gitmişlerdir. Hangi aracın nereden, ne kadar sayıda kişi ile geldiği bilinmemiş, dolayısıyla bunların koordinasyonu zor olmuştur. İtfaiye AFAD’la birlikte yardım için dışardan gelen insanların yeme-içme, barınma ve koordinasyonu sağlamak zorunda kalmıştır.” TAMP’ta bunlarla alakalı planlama yapılmış olmakla beraber, “kitabî bilgiye çok uyulmadığı” ifade edilmiştir. Kamuoyunda yangını sadece hava araçlarının söndürebileceğine dair algı olduğundan, mahalleli, gelen siyasetçi, muhtarlar, yerel halk ısrarla hava aracı talep etmişlerdir. Ancak hava araçlarının belli bir düzende çalışmak zorunda olması, aynı anda birçok hava aracı talep ediliyor olması müdahale sürecini etkilemiştir. (İtfaiye 4)

-Orman yangınına dair bilgisi olmayan “fenomenlerin” müdahale aşamasında sıkıntı çıkarması, yangına müdahale etmek istemesi; dışardan birçok devlet yetkilisinin bölgeye gelmesi, müdahale etmeye çalışması ve işi yönetecek esas insanların zorlanması (orman mühendisi-vatandaş çatışması, müdahale edilecek yer konusunda siyasi baskı vb.), bu talepler nedeniyle müdahalede öncelik sırasının, planlamanın farklılaşması. (Orman 1)

-Olumsuz hava şartları, hepsinde olmasa da bazı yerlerde yolun olmaması, sarp araziler, bu büyüklükte bir yangına karşı hazırlıklı olunmaması, yangından etkilenen çok sayıda yerleşim yeri olması, halkın baskısı, orman yangınına durdurmadan çok yerleşim yerlerini kurtarma amacının ön planda olması, bu durumun neden olduğu karmaşa; orman yangınları için önceden hazırlanmış planların yetersiz kalması. (Orman 2)

-Müdahalenin yetersizliği; hava müdahalesinin yok denecek kadar az, yetersiz olması, kara yollarında merakla ya da bilinçsizce trafiğe çıkan araç yoğunluğundan kaynaklı tıkanan yollar, bu sebeple müdahalede araçlarının yangın alanına ulaşmasında yaşanan gecikmeler, sosyal medyadaki provokasyonlar; asılsız ihbarlar; kurumlar arası koordinasyonsuzluk, merkezi yönetim ve yerel yönetimler arasındaki çekişmelere dayalı yetkilendirme krizleri. (STK 1)

-Asılsız ihbarlar, (bazı köylülerin, kendi hayvanlarını kurtarmak için, kendi arazilerine hızlı gelinmesini sağlamak için kayıp şahıs ihbarı vermesi), GSM hatlarının çalışmaması. (STK 2)

-Çoğu firmanın ürün getirip reklamını yapması, yemek getiren firmaların çoğunun, reklamını yapmak için sürekli fotoğraf çekmesi, bu durumun iş yapmaya engel olması. (Gönüllü 1)

2.2.2. Sorunların Çözüm Yönetimine Ait Bulgular

Görüşmecilere, müdahale aşamasında karşılaştıkları sorunları nasıl, hangi yöntemlerle çözdükleri, çözemediler ise bunun sebepleri olarak neleri gördükleri sorulmuştur. Buna verilen cevaplar, şöyledir:

-TAMP'a göre hareket edilmiştir. Antalya'da kurumlar arası iletişim çok iyidir (Örneğin elektrikle alakalı bir durumda CK Enerji Akdeniz Elektrik; su ile ilgili bir sorunda ASAT oradadır). Yangın zamanında Manavgat Gençlik Merkezinde koordinasyon ekibi kurulmuş, bu ekip, yangın bittikten sonra da bir ay boyunca faaliyette kalmıştır. Olası sorunlar bu organizasyonla çözülmüştür. TAMP'ta olay türü planı önerilmiştir, buna uygun olarak ilk kez, acilen orman yangınları için bir müdahale planı hazırlanmıştır. Türk Silahlı Kuvvetleri, Hava Kuvvetleri ile ellerindeki hava araçlarının yangın söndürmede kullanılıp kullanılamayacağına dair AR-GE çalışmaları yapılmış ve birçok helikopter yangın söndürmede kullanılabilecek hale getirilmiştir. Bu afetten sonra, OBM ile iletişim güçlenmiştir. “Yangın her kuruma ders olmuştur.” Orman yangınlarına artık tüm ekipler gitmektedir, “şehir olarak hassasiyet” oluşmuştur, yangın riskinin arttığı Mayıs ayından itibaren (AFAD), Karayolları, OBM gibi ilgili tüm kurumlar teyakkuza geçmektedir. Görüşmecinin ifadesine göre, “...artık ne yapılması ve ne yapılmaması gerektiğini biliyoruz, bu yüzden somut adımlar atıldı”; planlama yapıldı, kurumlar arası iletişim kuvvetlendirildi ki bunlar kazanç olarak görülmelidir. Normalde planlama-müdahale-iyileştirme döngüsü içinde iş yapılmasına rağmen, bu yangın 10 gün sürdüğünden, müdahale ile iyileştirme eş zamanlı olarak yapılmıştır. Yani bir mahalle yanarken başka mahallelere konteyner yerleştirilmiştir, başka mahallelerin konteynerlerine elektrik bağlayıp, su çekip, kanalizasyon düzenlemesi yapılmıştır. Çok yüksek dağlık alanlarda dahi baz istasyonu çalışmaları yapılmıştır. (AFAD 1)

-Personel sorunları, çalışma, çalışma ortamı ile ilgili sorunlar yaşanmıştır. Müdahaleye katılan kurumların personeli 7/24 esasına göre çalışmış, yeri geldiğinde personel dinlenmeden, ihtiyaçlarını gidermeden çalışmaya devam etmiştir. Oysa verimli çalışabilmesi için personelin daha konforlu alana ihtiyacı vardır. Karşılaşılan sorunlar üst amire bilgi vererek, onların da diğer kurumlarla iletişime geçmesi ile çözümleniyordu. (AFAD 2)

-Halktan gelen baskılar, bilgilendirme ve ikna yöntemi ile çözülmeye çalışılmış, coğrafi zorluklar mümkün olduğunca yangına yaklaşılabilecek en son noktaya kadar araçla gidilerek; aracın ulaşamadığı bölgelere ekipmanları elde taşıyarak çözümlenmeye çalışılmıştır. (İtfaiye 1)

-“Plan ve haberleşme yöntemi ile sorunlar çözülmüştür.” (İtfaiye 2)

-Adres bilmeyen takviye ekiplerin yanına, bölgeyi iyi bilen belediye çalışanları görevlendirilmiştir; orman içindeki yönlendirme sorunu kolluk kuvvetlerini kritik yerlere görevlendirilerek, yönlendirme yapmaları

sağlanarak giderilmeye çalışılmıştır. Evlerini ve hayvanlarını terk etmeyen vatandaşın ikna edilmesinde kolluk kuvvetlerinin gücünden faydalanılmıştır. (İtfaiye 3)

-Sorunlar iş birlikleriyle, ihtiyaca göre ortak planlamayla çözülmeye çalışılmış, ikili ilişkiler kullanılmıştır ki müdahale sürecinde kurulan irtibatlar halen devam etmektedir. İletişim araçlarında sorun yaşanmıştır; her kurumun kullandığı telsiz frekansları ayrıdır. Bu sebeple onların yanına kılavuz personel verilerek, personelin kendi telsizleri verilerek çözüm üretilmiş, iletişim sağlanmıştır. Özellikle dışarıdan gelen, Manavgat'ı bilmeyen ekipler için bu yol izlenmiştir. (İtfaiye 4)

-Vatandaşla yaşanan anlaşmazlıklar, iletişimle, ikna yoluyla çözülmüştür; vatandaşlar iyi niyetle yardımcı olmak istemiş, ancak vatandaşla yaşanan bu sorunlar profesyonel müdahaleyi zorlaştırmıştır. Yardım için gelen vatandaş da koruma işi ortaya çıkmıştır. Vatandaş, ikna yoluyla uzaklaştırılmıştır. (Orman 1)

-“İnsanları yönetmek, yangınları yönetmekten daha zor” olmuştur; hem orman yangınına müdahale hem de yerleşim yerlerini koruma çalışması yürütülmüştür; aynı anda başka kentlerde ve Antalya'nın başka ilçelerinde yangınların çıkması müdahaleyi güçleştirmiştir; hava ve kara gücü unsurları yetersiz kalmış, zaman sıkıntısı da yaşanmıştır. Bazı vatandaşlar, müdahalede görev yapan çalışanların önünü kesip, zorla kendi evinin olduğu yere götürmeye çalışmış, bu sorun da iletişimle, ikna yoluyla çözülmeye çalışılmıştır. Hava şartlarının düzelmesi, ilk anlarda organizasyondaki eksikliklerin giderilmesi ile yangın söndürülmüştür. (Orman 2)

-İlk birkaç gün boyunca neredeyse her şey kargaşa içinde çözülmeye çalışılmıştır, yangın çok geniş alanlara yayıldığından müdahale edilemeyen alanların artması sonucu sivil inisiyatif ile çözüme yardımcı olunmuş; dağcı ve trekkingci gruplar, motorize ekipler inisiyatif olarak müdahale için organize edilmiştir. (STK 1)

-Çok sayıda asılsız ihbarlar aldık, arayan numaraları geri arama yaparak konunun içeriğini sorgulayınca gerçekleri söylemeye başlıyorlar. GSM'de yaşanan kesintiler, telsizler kullanılarak çözümlenmeye çalışılmıştır. (STK 2)

-İnsan zinciri oluşturularak yardım malzemelerinin dağıtımına katkı sağlanmak istenmiş, ancak yardım malzemelerini getiren firma bu talebi olumlu karşılamamıştır. (Gönüllü 1)

2.2.3. Koordinasyon Sorunlarına Ait Bulgular

Afetlere müdahale aşamasında koordinasyonu etkileyen çeşitli unsurlar vardır. Örneğin iletişim araçları, diğer kurumlarla yeterli bilgi paylaşımı, iş birliğinin kimlerle sağlandığı, yerel bilgiye sahip olma, bilgi kaynakları, diğer kurumlarla uyumlu çalışma, yerel kapasitenin etkin kullanımı, müdahale kapasitesinin etkinliği, görev tanımlarının, sorumluluklarının net olup olmaması, zaman kaybı, bilgilendirme, yönlendirme yapılıp yapılmaması, afetin boyutu, işbirliği yapılan kurumların kimler olduğu; yardım dağıtımı, raporlama yapılıp yapılmadığı, mevzuatın, planların tam olarak uygulanıp uygulanmaması afetlerde koordinasyonun başarısı üzerinde etkilidir.

Görüşmecilere yangına müdahale aşamasında koordinasyona dair yaşadıkları sorunların neler olduğu sorulmuştur, alınan cevaplar şöyledir;

-Genel anlamda bir koordinasyon sorunu olmamakla beraber, ilk aşamada OBM ile bir iletişim ve koordinasyon problemi yaşanmıştır. Tecrübesine rağmen, OBM'nün orman yangınlarında tek başına, kendi personel, gerek makine ve araç kapasitesiyle çalışma refleksi ilk 1-2 gün diğer kurumlarla iş birliği yapmasını geciktirmiştir. Görüşmecinin ifadesine göre OBM'nden “Bizim işimiz yangın söndürmek, bırakın işimizi yapalım. Evet, toplantılara da katılacağız, gereken diğer şeyleri de yapacağız ama şu an toplantı yapma zamanı değil” tepkileri gelmiştir. Manavgat yangınının dördüncü seviye, uluslararası yardıma (yurt dışından uçak, helikopter, araç, gereç ve malzeme, yangın söndürme ekipleri gelmiştir) ihtiyaç duyulan bir boyuta gelmesi ile

çok sayıda kurum müdahale sürecinde yer almıştır. Ekipman, personel açısından yetersizlikler yaşanmıştır. Yangının meteorolojik nedenlerle kontrol altına alınmasının uzun sürmesi, söndürme sürecinin uzamasına sebep olmuştur. Görüşmeciye göre; “Manavgat orman yangını bir milattır”; Örneğin OBM; böyle büyük bir orman yangınında diğer kurumların yardımına da ihtiyacı olduğunu fark etmiştir ve yangından sonra OGM ile AFAD Başkanlığı arasında bu konu ile ilgili toplantılar yapılmıştır. (AFAD 1)

-Barınma ile ilgili kısımda koordinasyona dair sıkıntı yaşanmamıştır. Personelin konfor alanına dair sıkıntıları olmuştur. Görüşmeciye göre; “...gölge yoktu hava çok sıcaktı klima yoktu yani dinlenmek istediğimiz zaman, aslında rahat bir şekilde dinlenemiyorduk.” “..bir personel ne kadar dinlenirse kendini ne kadar iyi hissederse ne kadar konforlu bir alanda kısa süreliğine bile olsa dinlenirse hemen, müdahale esnasında göstereceği performansı da o şekilde arttıracaktır.” Manavgat orman yangını, kurumlar arası koordinasyonun, iletişimin ne kadar önemli olduğunu göstermiş, yaşanan sıkıntılar ders niteliğinde olmuştur. Afet durumlarında kurumlar, “kendi başına buyruk” hareket etme alışkanlığından uzaklaşmış, hepsi “...biz tek başımıza bunu halledemeyiz diğer kurumlarla iletişimimizin çok güçlü ve koordinasyonumuzun sağlam olması” gerektiğini anlamıştır. (AFAD 2)

-“Bir kez asılsız ihbar alınmıştır”, genel anlamda koordinasyon problemi, teşkilatın kendi içinde çok fazla yaşanmamıştır. (İtfaiye 1)

-İletişim ve diğer kurumlarla bilgi paylaşımı, ekip sorumlusu, amir ve müdürlerin aracılığıyla sağlanmış, onların talimatlarıyla koordinasyon sorunları çözülmüştür. Görüşmeciye göre, “Bu durum işimizi daha rahat ve kolay yapmamızı sağladı. Bu yüzden çok fazla zaman kaybı, iletişim sorunu, bilgilendirme eksikliği sorunu yaşamadık.” (İtfaiye 2)

-Görüşmeciye göre, “Yangın koordinasyon masasından yönlendirilerek araçlar bölgeye gönderiliyordu ama bölgede araçlar, duruma göre müdahale edecekleri yeri kendileri seçmiştir”. Ancak, yangının farklı yerden büyüdüğü tam olarak kestirilemiyordu. Özellikle hava desteğinin son bulduğu akşam saatlerinde bu sorun yaşanmıştır. (İtfaiye 3)

-Dışardan gelen araçların ve ekiplerin yolları bilmemesi, ortak telsiz sisteminin, yönlendirici levhaların olmaması sorun oluşturmuştur. (İtfaiye 4)

-Müdahale aşamasında teknik olarak yangının yayılmasını engellemek için uygulanan söndürme tedbirlerine (karşı yangın vb.) eğitimsiz ve bilinçsiz vatandaşlar tarafından müdahale edilmeye çalışılmış, görevliler “...ormanı yakıyorlar diye suçlamaya çalışılmıştır”, uygulama gereği dinlenen itfaiye personeli, işini yapmamakla suçlanıp tepki gösterilmiştir. Bu türden iftira ve suçlamalar, müdahale sürecinin hızını düşürmüştür. Yemek, su vb. yardım malzemelerinin koordinasyonunda yaşanan sorun nedeniyle malzemelerin personele ulaşması güçleşmiş, öncelik “...dışarıdan gelen insanlar, çevreden yangını izlemeye gelen kişiler” olmuştur. Bürokrat ve siyasilerin bölgeye ziyaretleri müdahalenin ilk günlerinde süreci kesintiye uğratmış, yavaşlatmıştır. Bu kişilerin yangın karşısında güvenliğinin sağlanması da ilave bir çaba ve zamanı gerektirmiştir. (Orman 1)

-Müdahale sürecinde, esas amaç ve öncelikler haricinde taleplerle karşılaşmıştır. Örneğin müdahaleye giden ekip araçlarından “...Arabası için benzin isteyen köylüler” olmuş, benzer taleplerde müdahale ile doğrudan ilgili olmayan taleplerde siyasiler aracı kullanılmış veya bu türden taleplere cevap veremeyen personel suçlanmış, şikâyet edilmiştir. (Orman 2)

-Görüşmeciye göre “Kurumlar arası bilgi akışı neredeyse yoktu. Kim nereye nasıl müdahale etti, kim nerelere nasıl yardım ulaştırdı, hangi kurum neredeydi bilinmediği için belli köylere giden gıda, su, hijyen gibi temel ihtiyaç malzemeleri, kıyafet gibi yardımlar heba olurken, bazı yerlere yetersiz yardım gittiğini tespit ettik. Yerel yönetimler kapasitesini tam olarak kullanırken, diğer kamu kurumlarının yeterince ortada olmaması net olarak görüldü”. Yangına müdahalede geç harekete geçildi; hava müdahalesi eksikti, yangın sahasında kontrol

sağlanamadı; kurumlar arası iletişimsizlikler yaşandı. Sivil toplum örgütleri tarafından yardım malzemelerinin kontrolsüz dağıtımı, yığılması da sorunlar arasındadır. Görüşmeciyeye göre, “AFAD ve Kızılay gibi birincil yardım kurumlarına duyulan güvensizliğin getirdiği bireysel yardım ulaştırma talebinin su istimali de sorunlar arasındadır.” Sosyal medyada hızla yayılan manipülatif ve provokasyon amaçlı yayınlara bağlı linç girişimleri yaşanmıştır. Halkın bilinçsizce, meraklı kalabalıklar oluşturma alışkanlığı da kargaşaya sebep olmuş ve müdahalenin yönetimini güçleştirmiştir. (STK 1)

-İş birliği konusunda arazi tipi araç ekiplerinden tahliye ve ekipman nakli konusunda destek alınmıştır. Raporlama başarılı biçimde yapılmıştır (tahliyesi gerçekleşenler kriz masasına bildirilmiştir), söndürme kapasitesi yeterlidir, sorumlular kendi görevlerini bilmektedir. (STK 2)

-Genel bir koordinasyon sıkıntısı yaşanmıştır. Özellikle yemek dağıtımında sorunlar yaşanmıştır. Örneğin “...gece 12 gibi yemek götürmeye gittik ama çoğu kişi toktu. Antalya çok sıcaktı ve yemekleri muhafaza edecek bir yer yoktu. Bozulma ihtimali olan ürünleri çevredeki esnafın dükkanına koyup klimaları açtık.”; “Yardım vardı ama kontrolsüzdü, bunu yönetecek kişilerde çok iyi yönetemiyordu.” (Gönüllü 1)

2.2.4. İş birliği ve Kolaylaştırıcılara Ait Bulgular

Görüşmecilere, yangınla mücadele sırasında **iş birliği** yaptıkları kurumların kimler olduğu ve buna dair değerlendirmeleri de sorulmuştur. Alınan cevaplar, AFAD, OBM ve itfaiye personeline göre kendi birimleri yanında TAMP’a uygun olarak sorumlulukları olan kurumlardan 112, “Orman Bölge Müdürlüğü (OBM), Antalya Büyükşehir Belediyesi itfaiye teşkilatı, Karayolları Bölge Müdürlüğü, (özellikle orman yollarının açılmasında iş makinesi ihtiyacı olmuştur), DSİ, ASAT, CK Enerji Akdeniz Elektrik, Türk Telekom (telefon altyapısı), Manavgat Belediyesi ve diğer belediyeler, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı, Kızılay, Ulaştırma Bakanlığı, Sağlık, Emniyet, Jandarma, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü, DHMİ-ARFF, zarar tespitleri için Defterdarlığı işaret etmişlerdir. Sivil toplum örgütleri ise daha çok belediyeler, diğer sivil toplum örgütleri, gönüllü gruplar, yerel halkla (ormanlık arazide adres bulmada faydalanılmıştır) işbirliği yaptıklarını söylemişlerdir.

Görüşmecilere, müdahale aşamasında karşılaştıkları güçlükleri nasıl, hangi kurumlarla çözdükleri, kimden ve ne tür **kolaylıklar** elde ettikleri sorulmuştur. Bu kapsamda polis, jandarma, AFAD, Orman Genel Müdürlüğü, Kızılay, mülki idare, halktan kolaylaştırıcı destek alınıp alınmadığı, ekip içi iletişim, koordinasyon, maddi desteğin olup olmadığı, olduysa neler olduğu sorgulanmıştır. Görüşmelerden alınan cevaplar aşağıda sıralanmaktadır:

-“Türkiye’nin her bir yerinden gelen yardım malzemeleri, kurumlar arası iş birliği, maddi, manevi destek sağlanması, kolaylıklardı.” (AFAD 1)

-“Vatandaşın yardım etmeye, destek olmaya çalışması kolaylıklarından biriydi”. “Ancak, bilinçsizce hareket eden vatandaşların iyi niyetli olsa da (Örneğin ekipmansız, güvenliksiz rastgele ateşe doğru yaklaşması) ortalığı karıştırdığını gördük,...onu koruyacağız diye diğer tarafa müdahale aksadı.” (AFAD 2)

-AFAD, OGM, İtfaiye Polis, Jandarma, 112 ve halkın desteği ile kolaylık sağlanmıştır. (İtfaiye 1)

-Polis, jandarma, AFAD, OGM personeli ve halk tarafından kolaylıklar sağlanmıştır. Koordinasyon ve yardımlaşmayla söndürme ve tahliye işlemi sağlanmıştır. Bu süreçte örneğin “Jandarmanın yolu kapatıp giriş çıkışları kontrol etmesi, OGM ekiplerinin araçlarının, ormanda gidilmesi zor olan bölgelere girmesi, AFAD’ın yaralanmalarda OGM ve itfaiye takviye ekibi birlikte hareket etmesi, halkın bizlere yardımcı olması içimizi bir nebze ferahlattı.” (İtfaiye 2)

-“Devletin bütün kurumları afet bölgesinde canla başla çalışmıştır. Halkın desteği, şehir merkezinden orman yangınının sıfır noktasına kadar devam etmiştir (su, yiyecek, ilaç, insan gücü).” (İtfaiye 3)

-“Sivil halkın ve gönüllülerin yardım etme talebi en yüksek noktada olmuştur. Gerek o bölgede yaşayan sivil halk olsun gerekse dışardan gelen vatandaşlar elinden geleni maddi, manevi anlamda yapmaya çalışmışlardır.” (İtfaiye 4)

-“Vatandaşın yardımcı olması, hayırseverlerin ve kurumların yeme, içme desteği sağlaması ile aç, susuz kalmadık çok şükür.” (Orman 1)

-“...bir kolaylık göremedim.” (Orman 2)

-Antalya Büyükşehir Belediyesi ve Manavgat Belediyesi’nin her türlü yardımı kabul etmesi, esas kolaylaştırıcı faktör olmuştur. Sivil toplum kuruluşu olarak geçmiş dönemlerdeki tecrübeler, kriz yönetimindeki disiplinli ekip çalışması da müdahaleyi kolaylaştırmıştır. Antalya merkezinden alınan araç desteği, her gün dönüşümlü olarak yangın sahasındaki iki ilçedeki (Manavgat ve Gündoğmuş) yerel yönetim koordinasyon merkezlerine ekip takviyesi yapılması; depolama, tasnif, dağıtım, raporlama gibi konularda tecrübeli ekip arkadaşlarının olması da müdahale sürecindeki avantajlar arasındadır. Ancak, “...bu süreçte merkezi yönetim ve diğer kamu kurumları tarafından yok sayıldık, görmezden gelindik, dağcı arkadaşlarımız kendi imkanları ve ekipmanları ile yangın sahasında çalışmalar yürüttü.” Görüşmeci, bu konudaki değerlendirmesini şu şekilde dile getirmektedir; “...bir yardım derneği ve bir çevre derneğinin bazı kamu kurumlarından daha güvenilir görüldüğüne” şahit olunmuştur.” (STK 1)

-Olay yerinin haritası ve muhtar irtibat bilgilerinin paylaşılması kolaylık sağlamıştır. Beslenme konusu iyidir, Kızılay, belediyeler ve çevre halkının destekleri olmuştur. Turkcell hattı olanlara 20 GB internet paketi yüklenmesi, evrensel baz istasyonu sayesinde tüm operatörler her baz istasyonu üzerinden görüşme yapabilmektedir. Operasyon büyük oranda WhatsApp uygulaması üzerinden yürütülmüş, koordinasyonu AFAD ve OBM sağlamıştır. (STK 2)

-Halk, “...fakiri de zengini de elinden geleni yaptı; maddi durumu iyi olmayanlar bile ekmek alıp ikiye bölüp içine peynir domates koyup poşete sarıp göndermişti”, “Yaz ayı ve çok sıcak olduğu için çok fazla içme suyu yardımı yapıldı ama ciddi derecede koordinasyon eksikliği vardı; yardım malzemelerini teslim edeceği yeri bilmeyen çok insan vardı.” (Gönüllü 1)

2.2.5. Çözüm Önerilerine Dair Bulgular

Görüşmecilere yangına müdahale aşamasında karşılaştıkları sorunlar, muhtemel benzer afet ve krizlerde uygulanabilecek çözüm yöntemlerine dair nasıl öneriler sunabilecekleri de sorulmuştur. Buna göre verilen cevaplar şöyledir:

-İyi niyetli bile olursa afet alanında işi bilmeyen kişilerin (vatandaş, STK, gönüllü) bulunmaması için gerekli kontroller yapılmalı ve tedbirler sağlanmalıdır. Köylerin içinde geçici yollar açılmalı; özellikle kent dışından gelen yabancı yardım ekipleri için yönlendirici tabela sayısı artırılmalıdır. Afetin ilk günlerinde protokolün alanı ziyaretleri olmamalı veya müdahaleye hiç etkisi olmayacak şekilde yapılması sağlanmalıdır. Yardım malzemelerinin afet bölgesine gelmesinde kontrolden çıkması önlenmelidir. İş, OBM gibi, bilene devredilmelidir. Örneğin, AFAD olarak “Biz orman teşkilatına göre daha yeni bir kurumuz ancak koordinasyon kurumu olarak çalışıyoruz. Biz hiçbir zaman için orman bölgenin yangın söndürme yöntemine, uzmanlığına, işine, saha ekibine, aracına müdahil olmayız”. AFAD olarak bu türden afetlerde kurumun görevi, koordinasyon ve ihtiyaç duyulan iş makinası, sağlık malzemesi, beslenme, personel için barınma gibi ihtiyaçların karşılanması, bu konularda kurumlar arası koordinasyonun sağlanmasıdır. Afetzedelerle empati yapmak önemlidir. Görüşmeciye göre, “Manavgat orman yangında 1300 tane ev yandı. Buradaki insanların hepsinin bir gün öncesine kadar her şeyleri vardı kimseye muhtaçlıkları yoktu.” Yardımların öncelik durumuna göre, belli bir düzende ihtiyaç sahiplerine ulaştırılması, bu konuda doğru tespit ve aciliyet durumuna göre hareket edilmesi, kurumlar arası koordinasyon ve bilgilendirme önemlidir, yardımların suiistimal edilmemesi için önlenmelidir. (AFAD 1)

-Müdahalenin verimliliği için personelin konforu da düşünülmelidir. Bu kapsamda örneğin karavanlar kullanılabilir. Müdahalede görevli personelin dinlenme alanları, saatleri, barınma ve beslenmesinin temin edilmesi kadar, “...ne kadar konforlu yani o anı, durumu geçiştirmek ya da anı kurtarmak için değil de daha tedbirli daha kontrollü daha konforlu, rahat şekilde düzenlenirse, personel de kendini daha iyi hisseder...ve daha iyi performans sergiler”. Özellikle sahada aktif çalışan itfaiye erleri için bu konu daha da önem taşımaktadır. (AFAD 2)

-“Halkın Manavgat Yangını gibi afetlere karşı bilinçlendirilmesi bütün afetler hakkında bilgi sahibi olması, bilinçli hareket etmesi” fayda sağlayacaktır. (İtfaiye 1)

-Müdahale aşamasında sorunların çözümü için; haberleşmenin daha erken olması, iletişim kopukluklarının giderilmesi gerekmektedir. “İletişim ne kadar hızlı ve doğru sağlanırsa yangına o kadar erken müdahale edilir.” (İtfaiye 2)

-“Orman yangınlarının bir daha yaşanmaması önceliğimiz olmalıdır. ...Bunun için OGM tarafından çok sık ağaçların olduğu yerlerde diğer ağaçların kurtarılabilmesi amacıyla ağaç kesme işlemi yapılarak şeritleme yapılmalı, bu şekilde olası yangında yangının atlaması ya da yayılmasının önüne geçilmelidir. Ormanlarda gelişi güzel kamp, piknik yapılması ateş yakılması yasaklanmalı ya da sınırlandırılmalıdır. Orman içinden geçen elektrik tellerinin birbiriyle uzaklığı konusuna dikkat edilmelidir. Ormanlara acil müdahale ekipleri için yönlendirme tabelaları koyulmalıdır.” (İtfaiye 3)

-“Koordinasyonun doğru sağlanması ve görev tanımlarının netleştirilmesi gerekmektedir. Aynı anda birden fazla kuruma ait yetkili ve sorumlu kişinin olması, bazen görev karmaşasına sebep olmuştur....Yetki tek elde toplanmalı; afetler olmadan bu sistemler oturtulmalıdır”. Yön levhalarıyla yönlendirmeler artırılmalıdır, afet konusunda görevli olan her kurumun dahil olduğu ortak telsiz bağlantıları yapılmalıdır.” (İtfaiye 4)

-“Üst mercilerden, halktan, afet konusunda bilgisiz kimselerden afet alanına kimse gelme süreci daha kolay yürür. Bu sorunun çözümü için afet anında, bölgede protokol ve basın ile ilgilenen sorumlu bir personelin belirlenmesi ve afet bölgesinden farklı bir bölgede, sadece bu işle ilgilenmesi bir çözüm olabilecektir. Bu şekilde müdahaledeki personel kendi işini kesintisiz biçimde yapabilecektir. Yardım malzemelerinin dağıtımı sistematik hale getirilmelidir”. (Orman 1)

-“..Böylesine büyük, aynı anda ve dağınık haldeki bir yangın afeti karşısında yeterli olmadığımızı gördük; ...birkaç kez yangının içinde kalarak can kaybı tehlikesi atlattık; psikolojimiz bozuldu..”; “Farklı illerden gelen bazı yardım ekiplerinin yanlarında kameramanlarla gelmesi, gösteriş yapmaya çalışması, kalabalık oluşturması” müdahale sürecini engellemiştir, Bu türden faaliyetlerin yangın bölgesinde olması engellenmelidir. Müdahaleye katılan her kurumun farklı çalışma usulleri vardır. Afet öncesinde ortak bir çalışma planları yapılmalıdır.” (Orman 2)

-“Tek çözüm; devletin tüm kurum ve kuruluşların acilen kriz yönetimi ile ilgili profesyonel bir yapılanmaya gitmesi, kurumlar arası bilgi paylaşım ağını oluşturması ve bütüncül bir kriz yönetim anlayışını benimsemesidir.” (STK 1)

-Afet ve kriz anında iletişimi sağlamak için sahadaki ekiplere gönüllülere el telsizi sağlanması faydalı olmuştur. Kurum telsizleri kendi ekip için haberleşme sağlasa da diğer ekipler ile görüşülmüş, ortak afet frekansları arazide çekmemiştir. Bu sebeple kriptosuz, herkesin birbirini duyabildiği frekansların kullanılması avantaj sağlamıştır. (STK 2)

-“..Her il, ilçede, mahallede AFAD benzeri kurumlar, görevliler olmalıdır”; “Depolarda sürekli malzemeler olmalıdır.” (Gönüllü 1)

2.2.6. Tecrübe ve Çıkarılan Derslere Ait Bulgular

Görüşmecilere bu yangına müdahale sürecinden edinilen tecrübe ve çıkarılan dersler de sorulmuştur. Alınan cevaplar, şu şekildedir:

-“..Manavgat orman yangınında koordinasyonsuzlukla alakalı bir problem yoktu,. Biz Antalya olarak gerçekten bu konuda iyiyiz... Kurumların diğer kurumlarla iletişimi, koordinasyonu konusunda iyi olduğumuzu düşünüyorum....İlk 1-2 gün hepimiz sersemledik, ...bu ebatla bir şey beklemiyorduk, hem müdahale hem iyileştirme yaptık...” daha hızlı hareket edebilmek daha etkin müdahale edebilmek için afetin öncesinde daha afetler gerçekleşmeden kurumlar arası iletişimin çok güçlü olması, önceden olası bir afet için yapılması gerekenler ve yol haritasının belirlenmiş olması, kimin kiminle irtibata geçeceğinin önceden planlanması, kurumlar arası muhatapların birbirlerini düzgün bir şekilde çalışabilmenin yolunu bulması gerekmektedir. Çünkü afet yönetimi kurumsal bir alandır ve kişisel egolar sergileyebileceğimiz bir ortam değildir... Örneğin ben karayollarından kime ulaşacağım ya da DSİ’de kime ulaşacağım?...Üst yönetim kendi arasında iletişim sağlıyor, ancak sahada çalışan, örneğin iş makinasını kullanan personelin, makine ikmal şefinin de en hızlı, en doğru şekilde kiminle iletişim kuracağını önceden bilmesi gerekir...Çünkü iş makineleri onun elinde, neyi, nasıl kullanacağını, kimin neyi kullanabildiğini, neyi yönetebildiğini, elindeki araç gereç türü ve sayısını, kullanım durumunu en iyi o bilir.”. Afetten sonra “bizde artık bu konuda bir hassasiyet oluştu. ...İlk başladığımız zaman kurumlar arası bir iletişim sıkıntısı yaşadık; ...kurumlar biraz geri durdular ama bugün biz meteorolojik bir uyarı verdiğimizde kurumlar bizi tek tek arayıp bir şeye ihtiyacımız var mı, bir şey yapabilir miyiz diye soruyorlar....Biz Antalya olarak o noktaya gelebildik ve bu gerçekten ilimiz için çok güzel.” (AFAD 1)

-TAMP’a göre, “...koordinasyon (kağıt üzerinde) AFAD’a bırakılmış ama yaşanan hiçbir afette koordinasyon bize bırakılmıyor... afet anında koordinasyon başka birimlere, özellikle mülki idare amirlerine bırakılıyor. “Bu önemli bir problem bana göre bunun düzeltilmesi gerektiğini düşünüyorum.” (AFAD 2)

-“Tek bir kurumun kendi içinde koordinasyon sağlaması yeterli değildir, her kurumun önceden bir plan ve program doğrultusunda eğitimler alarak, yaşanma ihtimali olan afetlere karşı tedbir alınmasını sağlamak gerekmektedir.” (İtfaiye 2)

-“Koordinasyon sadece masadan yapılmamalı, hem masadan, hem sahadan hem havadan hem karadan ortak bir şekilde yürütülmesi gerekmektedir.” (İtfaiye 3)

-“İş birliği ve koordinasyonun daha iyi sağlanması gerekmektedir. Afetler yaşanmadan önceden bir plan belirlenip o doğrultuda ilerlenerek, kimin ne yapacağı önceden belirlenebilir. Biz koordinasyon konusunda birçok ile göre iyiyiz. Antalya’da kurumlar arası iletişim iyi düzeydedir. İkili diyaloglarımızın iyi olması bizim için bir avantajdır. Aynı anda farklı yerlerden farklı taleplerin gelmesi süreci zora düşüren olaylardan biridir. Bir yerde yangını söndürüyoruz, çok alakasız ve birbirine uzak olan başka bir bölgede yangın çıkıyor. Daha önce böyle bir şey deneyimlenmediği için, bir plan doğrultusunda hareket edilmedi. Bu bir afettir, sadece bir orman yangını değildir. Böyle bir durumda ne yapılması ya da ne yapılmamasına dair herkesin, her kurumun, her birimin öz eleştiri yapması gerekir. Bize ihbar geldiği gibi saat kaç olursa olsun toplanıp en doğru planı oluştururuz ve ona göre hareket ederiz.” (İtfaiye 4)

-“Yurt dışından gelen ekiplerin çalışma sistemleri ve kullandıkları ekipman bazen farklı olabiliyor ve afet anında bunlar zaman kaybına neden oluyor. Türkiye’nin diğer illerinden gelen görevlilerin ve yetkililerin bile farklı yöntemleri oluyor. Bunlarda kafa kaşıklığına neden oluyor. Bunun için afetler olmadan önce ortak toplantılar görüşmeler yapıp afet yaşandığında kimin ne yapacağı önceden belirlenebilir. Mesela bir ülkeden gelen ekibin araç gereçlerinde, kullanımı bizim ülkemize göre farklılık gösterdi biz gece sanayiden dükkân açtırıp parça aldırarak böyle çözüm ürettik ama bu da süreci uzattı. Konum itibarıyla yüksek olan biri bir talimat veriyor, ondan daha yüksek konuma sahip olan başka biri farklı bir talimat veriyor. İş yapan işçi hangisinin

talimatına göre hareket edeceğine dair kafa karışıklığı yaşıyor. Bu durum yangını söndürme sürecini uzatıyor ve zorlaştırıyor. Yetki kargaşası yaşanıyor. ...Afetlerde en önemli konu erken müdahaledir. Yangınlarda belirleyici faktörlerden biri de rüzgardır. Belirli aralıklarda halkı bilinçlendirmek adına ve organizasyon sağlamak adına afetler yaşanmadan eğitimler verilmeli.” Vatandaşın gelebilecek suçlama ve şikâyet konuları konusunda tecrübe edinilmiştir. (Orman 1)

-“Yangını bilen kişilerin yönetmesi gerekiyor. Dışardan müdahale edilmemesi geliyor. Gösteriş amaçlı olmaması lazım. Yangınla ilişkisi, bağlantısı olmayan kurumlar bile gelmesin mümkünse. İş ehline bıraksınlar.” (Orman 2)

-“Olası afet senaryolarının önceden hazırlanması, önceliklerin belirlenmesi, planlı, ne yapacağını bilen ekiplerin olması halinde zorlanmadan kriz yönetilebilir.” (STK 1)

-“Olay yerine kesinlikle protokol gelmemelidir. Çünkü birim sorumluları protokolü karşılamak için saha ile ilgilenememiştir. Dağlık arazi isimleri navigasyonlarda olmadığı için yerel halk yön göstermede yardımcı olmuştur” (STK 2)

-“İnsanların bilinçlendirilmesi lazım, yardım edeceklerin afet yaşanmadan önce bazı insani yardımları yapması, bu yardımların depo tarzı yerlerde toplanması, afet esnasında kullanımı kolaylaştırabilir. Yardımlar yardım amacıyla çıkar gütmekten yapılmalıdır. Koordinasyonsuz afet yönetilemeyeceğini anladım.” (Gönüllü 1)

SONUÇ

2021 yılında Antalya’nın Manavgat İlçesinde çıkan orman yangınında müdahale sürecinde yer alan bazı aktörlerle yapılan ve koordinasyon sorunlarının ve çözüm önerilerinin tespitini içeren bu çalışmada elde edilen sonuçlar, büyük ölçüde ilk bölümde literatürde belirtilen koordinasyon sorunları ile örtüşmektedir. Yapılan yarı yapılandırılmış görüşmelerden ulaşılan sonuçları şu şekilde özetlemek mümkündür:

Katılımcılara, **müdahale aşamasında karşılaşılan başlıca sorunların** neler olduğu sorulmuştur. Katılımcıların, temsil ettikleri kurumlardan bağımsız olarak üzerinde durdukları temel sorunlar, olumsuz hava koşulları (rüzgâr, yangının sık yön değiştirmesi), bazı afetzedelerin personele yönelik saldırıları (kurtarma personeline zorluk çıkarılması, tartışılması, tehdit edilmesi, şiddete meyledilmesi ve bu sebeple yaşanan personel güvenliği sorunu), asılsız ihbarlar, orman yollarının yetersizliği, aynı anda birçok kentte ve Antalya’da farklı bölgelerde çıkan yangınlardır. Bunlara ilaveten katılımcıların işaret ettikleri sorunlar şöyledir; **AFAD personeline göre**, yangının hızlı şekilde gelişmesi, yangının sönüp tekrar başlaması; **itfaiyecilere göre**; coğrafi engeller nedeniyle bölgeye ulaşmada yaşanan gecikmeler, araç-gereç ve ekipman yetersizliği, halkın bilinçsizliğidir. Bölgedeki çam ağaçları yoğunluğunun yangını büyütücü etki yapması, aynı anda birden çok bölgede yangın çıkması, özellikle yabancı ekiplerin bölgeyi, adresi bilmemesi, yönlendirme tabelalarının olmaması, vatandaşın bahçesinde, tarlasında saman, anız gibi yangını artıran maddelerin bulunması, personel ve araç-gerecin yetersizliği, vatandaşın evini, hayvanını terk etmek istememesi hava karardıktan sonra hava desteğinin bitmesi, orman ve yerleşim alanlarının iç içe geçmiş olması, 2021 itibarıyla TAMP’ta orman yangınları ile alakalı bir bölümün olmaması, ilk günlerde AFAD ile OBM arasında yaşanan yetki, iletişim ve koordinasyon sorunları (itfaiye vb. araçlarının kaç kişilik olduğu, nereye gittiği/gideceği kimin kontrolünde olacağı vb.), bölgeye dışarıdan gelen ekiplerin koordinasyon sorunları; planlar ile uygulamanın birbiri ile örtüşmemesi, halkın müdahaleye “müdahale” etmek istemesi (hava araçlarının kullanılmasını talep etme vb.); **OBM personeline göre**; hava ve kara gücünün zaman ve personel açısından yetersiz kalması, internet fenomenlerinin oluşturduğu kamuoyu, bilgisi olmadan gelen vatandaşın müdahale etmek istemesi, kendini tehlikeye atması, protokol ziyaretlerinin neden olduğu zaman kaybı, halkın yanlış yönlendirmesi, müdahalesi,

zorlu coğrafi koşullar, orman içinde ve yakınında çok sayıda yerleşim biriminin olması; personelin kendisinin zaman zaman yangın içinde kalarak tehlikeye düşmesi, bazı belediyelerin yardımları yanında kameralarla gelmesi ve gösteriş yapmaya çalışması, **STK temsilcilerine göre**; özellikle hava müdahalesinin yetersiz olması, vatandaşların bölgeye yardım malzemesi getirmeye çalışması nedeniyle yolların tıkanması ve itfaiye ve diğer kurtarma ve yardım araçlarının gecikmesi, sosyal medyadaki provokatif paylaşımlar, kurumlar arası koordinasyon sorunları, merkez-yerel yönetim arasındaki yetki çatışmaları; cep telefonlarının çalışmaması, personelin dinlenmeden çalışmak zorunda kalmasıdır. **Gönüllülere göre**; yardım getiren bazı firmaların kendi reklamını yapmaya çalışması; yemek vb. yardımı sağlayan firmaların gönüllülerin yardım taleplerini kabul etmemesidir.

Çalışmaya katılanlara **karşılaştıkları sorunları nasıl çözümledikleri** sorulmuştur. **AFAD** çalışanlarına göre ilgili kurumla iletişim kurarak, koordinasyon ekibine ileterek, TSK'nın elindeki hava araçlarının orman yangınlarında kullanılıp kullanılmayacağına dair AR-GE faaliyetlerinin hızlıca yapılmasıyla, sorunlar üst amire iletilerek çözümlenmeye çalışılmıştır. **İtfaiye** personeline göre, halktan gelen baskı, onların ikna edilmesiyle aşılmış, coğrafi olarak araçla ulaşılabilen bölgelere malzeme elde taşınarak ulaşılmaya çalışılmış; diğer kurumlarla ortak plan, işbirliği ve haberleşme yolu izlenmiş, bölgeye yabancı ekiplerin yanına bölgeyi bilen belediye çalışanları takviye edilerek, telsiz verilerek, kolluk kuvvetlerinin gerekli yerlerde konumlandırılmasıyla yönlendirme yapılmış, yerinden ayrılmayan vatandaşın ikna edilmesinde de kendilerinden faydalanılmıştır. Karşılaşılan sorunlar ekip başlarına, amirlere iletilerek, onlar vasıtasıyla çözümlenmiştir. **OBM** temsilcilerine göre, iletişim sorunları (afettede, gönüllüler vb.) ikna yoluyla çözümlenmiştir. Hava şartlarının düzelmesi, yönetim sürecindeki aksaklıklar giderilince sorunlar çözümlenmiştir. **STK temsilcilerine göre**, dağcı ve trekking yapan gruplardan, motorize ekiplerden faydalanılmıştır, cep telefonlarının çekmemesi sorunu telsizler kullanılarak aşılmaya çalışılmıştır. **Gönüllülere göre**, gelen yemek, yardım malzemelerinin bozulmaması için yöredeki esnafın işyerlerindeki klimaları kullanılmıştır.

Çalışmaya katılanlara müdahale aşamasında hangi **koordinasyon sorunları** ile karşılaştıkları sorulmuştur. **AFAD** çalışanlarına göre müdahalenin ilk aşamalarında bir karmaşa söz konusudur, bu ölçekte bir yangınla ilk kez karşılaşılmıştır, OBM ile iletişim sorunları (OBM'nin önceden gelen, orman yangınlarında tek aktör olarak görev alma alışkanlığı, bu büyüklükte bir yangınla karşılaşmamış olması, diğer kurumlarla toplantı, planlama vb. ortak çalışmadan kaçınma, sadece müdahaleye odaklanma, orman yangınlarında tecrübeli ancak, yerleşim yerlerine müdahalede tecrübesinin olmaması vb.); ekipman ve personel eksikliği yaşanmıştır, personelin dinlenme, barınma alanının planlanmamasına dair sıkıntılar yaşanmış (havanın aşırı sıcak olması, gölgelik olmaması vb.), bu da personel verimliliğini olumsuz etkilemiştir. İyi niyetli olarak hareket eden ancak ekipmanı, bilgisi olmayan vatandaşın yarattığı karmaşa ve kendilerinin güvenliğinin sağlanmaya çalışılması müdahale hızını aksatmıştır. TAMP'a göre afetlerde koordinasyon görevi AFAD'ta olmakla beraber, uygulamada bu şekilde işlememekte, afet anında çok sayıda kurum müdahaleye dahil olmak istemektedir, plan-uygulama farklılığı söz konusudur. **İtfaiye** personeline göre ekibin kendi içinde koordinasyon, iletişim sorunu, zaman kaybı, bilgilendirme eksikliği yaşanmamıştır. Ancak, diğer kurumlarla iletişim sorunları (özellikle dışarıdan gelen ekiplerin farklı telsiz frekansı kullanması, ortak telsiz frekansı olmaması vb.); dışarıdan gelen ekiplerin yolları bilmemesi sorunu yaşanmıştır. Bölgeye gönderilen itfaiye ekipleri çalışacakları bölgeyi kendileri belirlemişler, ancak yangının farklı yerlerden büyüdüğünü saptayamamışlardır. Özellikle hava desteğinin bittiği gece saatlerinde bu bir sorun olmuştur. Görev tanımlarının net olmaması, aynı anda birden çok kurumun sorumlu olması koordinasyon sıkıntısına neden olmuştur. **OBM personeline göre**, yardım için bölgeye gelen vatandaşın koordinasyonu sorun olmuştur, yangın söndürme konusunda bilinçli olmayan vatandaşın müdahale tekniklerine (karşı ateş vb.) karışması, dinlenen personeli eleştirmesi, suçlaması, iftira vb.; vatandaşın gelen, siyasilerin aracı olarak kullanıldığı yersiz talepler (araçları için OBM'nden yakıt isteme vb.); protokolün müdahaleyi aksatan ziyaretleri, dışarıdan gelen vatandaşın neden olduğu karmaşa, her

kurumun farklı çalışma usullerine sahip olmasıdır. **STK temsilcilerine** göre, kurumlar arası bilgi akışının olmaması, kimin nereye müdahale ettiği, yardım ettiği, kimin yetkili olduğunun bilinmemesi, yardım malzemelerinin dağıtımında yaşanan sıkıntılar (hiç yardım gitmeyen veya birkaç kez yardım giden bölgelerin olması vb.), müdahalenin geç başlaması, hava müdahalesinin yetersiz olması, AFAD ve Kızılay gibi kurumlara duyulan güvensizlik nedeniyle bireysel yardım ulaştırmanın neden olduğu karmaşa, suiistimal, meraklı kalabalıkların neden olduğu karmaşa, sosyal medyadan oluşturulan provakatif kamuoyu; merkezi yönetim aktörlerince yok sayılma, görmezden gelinmedir. Bir katılımcı (AFAD) hariç (o da müdahale değil, barınma aşamasında görevlidir) tüm katılımcılar koordinasyonun sorun olduğunu dile getirmişlerdir. **Gönüllülere göre**, genel bir koordinasyon sıkıntısı vardır, yardım amaçlı olarak götürülen yemeklerin günün sıcak hava koşullarında korunamaması, kontrolsüz yardımlardır.

Çalışmaya katılanlara müdahale aşamasında yaptıkları **işbirlikleri** ve hangi kurumlardan veya hangi konuda **kolaylık gördükleri** de sorulmuştur. İşbirliği konusunda, AFAD, OBM ve itfaiye personeline göre kendi birimleri yanında 112, Büyükşehir Belediyesi itfaiye teşkilatı, Karayolları Bölge Müdürlüğü, (özellikle orman yollarının açılmasında iş makinesi ihtiyacı olmuştur), DSİ, ASAT, CK Enerji Akdeniz Elektrik, Türk Telekom (telefon altyapısı), Manavgat Belediyesi ve diğer belediyeler, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı, Kızılay, Ulaştırma Bakanlığı, Sağlık, Emniyet, Jandarma, Çevre ve Şehircilik, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü, DHMİ-ARFF, zarar tespitleri için Defterdarlığı işaret etmişlerdir. Sivil toplum örgütleri ise daha çok belediyeler, diğer sivil toplum örgütleri, gönüllü gruplar, yerel halkla (ormanlık arazide adres bulmada faydalanılmıştır) işbirliği yaptıklarını söylemişlerdir.

AFAD çalışanlarına göre müdahale aşamasında gördükleri **kolaylıklar**, ülkenin her yerinden bölgeye yardım malzemesi, maddi, manevi destek sağlanmasıdır. **OBM** ve **İtfaiye** göre; AFAD, OGM, kolluk güçleri, 112, diğer itfaiye teşkilatlarından, halktan, sivil toplum ve gönüllülerden yardım, destek alınmıştır. Jandarma, ulaşımında bazı yolları kapatmış, giriş-çıkışları kontrol etmiş, OGM araçları ormanda girilmesi zor bölgelere girebilmiş, yaralanma vb. durumlarında AFAD müdahale etmiştir. **STK** temsilcilerine göre, arazi tipi araç ekiplerinden, ekipman ve tahliyeler konusunda destek alınmıştır, raporlama çalışmaları başarılı biçimde yürütülmüştür, söndürme kapasitesi yeterlidir, Antalya Büyükşehir Belediyesi ve Manavgat Belediyesi her türlü yardım talebini kabul etmiştir, STK olarak önceki deneyimlerden gelen disiplinli ekip çalışması bilgisi, depolama, tasnif, dağıtım konusunda tecrübeli ekip üyelerinin olması, yerel yönetimlerden araç desteği sağlanması, muhtarlar tarafından olay yeri haritasına dair bilgi sağlanması, beslenme sürecinin iyi yönetilmesi, Turkcell hattı olanlara 20 GB internet hattı yüklenmesi, evrensel baz hattı uygulamasıdır. Dağlık arazi isimleri navigasyonlarda yer almadığından köylülerin yönlendirmede yardımı olmuştur. **Gönüllülere göre**, halktan gelen yardım kolaylığı olmuştur.

Katılımcılara, benzer sorunların yaşanmaması için gelecekteki muhtemel afetler için **çözüm önerileri** sorulduğunda ise, **AFAD** personeline göre, kurumların birbirlerinin uzmanlık alanına müdahale etmemelidir (OBM'nün yangına müdahale, AFAD'ın koordinasyondan sorumlu olması gibi), orman köyleri içine geçici yollar açılmalı, yönlendirme tabelaları artırılmalıdır, yardım malzemelerinin koordinasyonu daha etkin sağlanmalıdır, iyi niyetli olarak yardım etme, yardım getirme çabasında da olsa karmaşaya ve kendi güvenliklerini tehlikeye atmamak adına vatandaşın afet bölgesine girmesi engellenmelidir, müdahalede çalışan personelin çalışma-dinlenme koşullarının (karavan vb.), beslenmesinin planlanması gerekmektedir, afetzedelerden gelen tepkilere karşı personelin empati yapabilmesi, bu konuda bilinçlendirilmesi gerekmekte; müdahalenin yoğun dönemlerinde protokolün alanı ziyareti engellenmelidir. **İtfaiye** personeline göre, orman içi yönlendirme tabelaları artırılmalıdır, halkın yangınlar konusunda bilinçlendirilmesi, haberleşmenin daha erken yapılmaya başlanması, iletişim kopmalarını engelleyecek altyapının kurulması, risk azaltımı kapsamında OBM tarafında ağaçların sık olduğu bölgelerde seyreltme, şeritleme vb. uygulamalar yapılmalı, ormanlık alanlarda ateş yakılması, piknik vb. yasaklanmalıdır, orman içi elektrik hatlarının uzaklıkları kontrol

edilmelidir; iyi koordinasyon için ilgili birimlerin görev tanımları, afetler olmadan önce netleştirilmelidir, koordinasyon tek elden sağlanmalıdır. **OBM’ne** göre, iş, uzmanına bırakılmalıdır, protokolün ve yardımsever, meraklı vatandaş gruplarının bölgeye alınmaması gerekmekte veya protokolle, basınla, halka bilgi vermek için ilgilenmek için müdahalede görevli olmayan ayrı bir kişi görevlendirilmelidir. Her kurumun kendi içindeki koordinasyonu kadar diğer kurumlarla koordinasyonu önceden planlanmalıdır. Koordinasyon sadece masa başı değil, karadan, havadan etkin biçimde yürütülmelidir. Afet öncesinde rol ve sorumluluklar, yetki alanları ortak toplantılarla netleştirilmelidir. Yetki karmaşası engellenmeli, halk orman yangınları konusunda bilinçlendirilmeli, yardımların gösteriye dönüşmesine izin verilmemelidir. **STK temsilcilerine** göre, tüm kamu kurumlarının afet ve kriz yönetimi kapasitesine sahip olması, mahalle bazında bu türden organizasyonların oluşturulması, benzeri afetler için depoların ve yardım malzemelerinin önceden tedarik edilmesi, kurumlar arası bilgi paylaşımının, bütüncül bir yaklaşımın olması, afetlerde telsiz kullanımının yaygınlaştırılması için altyapının kurulması gerekmektedir. Önceden hazırlanmış senaryolar olsa, öncelikler belirlenmiş olsa, müdahale süreci daha hızlı yürüyebilecektir. Protokolün müdahale aşamasında afet alanına gelmemesi gerekmektedir. Gönüllülere göre, halkın yangınlar konusunda bilinçlendirilmesi, gerekli malzemelerin önceden depolanması, yardımların koordineli biçimde yönetilmesi gerekmektedir.

Yangın sonrasında **çıkarılan derslerin**, edilen tecrübelerin de neler olduğu sorulmuştur. **AFAD** temsilcilerine göre, müdahalede koordinasyonla alakalı bir sorun olmamakla beraber, ilk 1-2 gün tüm kurumlar için karmaşa söz konusudur, “Manavgat orman yangını bir milattır”, örneğin OGM, bu türden bir afette tek kurum olarak değil, diğer kurumlara ihtiyacı olduğunu anlamıştır; kurumlar, afet sonrasında birlikte çalışmanın önemini anlamış ki yangın sonrasında AFAD ve OGM arasında bu konuda ortak çalışma adımları atılmıştır. Yangın sırasında kurulan koordinasyon ekibinin bir ay kadar sonra da devam etmesi, TAMP’ta daha önceden mevcut olmayan, yangınlar için orman yangını müdahale planlarının hazırlanması, yangından sonra meydana gelen benzer kriz durumlarında kurumların artık ne yapılması, ne yapılmaması gerektiği konusunda daha bilinçli olması, hızlıca iletişime geçmesi, teyakkuz halinde olması, yangın sonrasında iletişim kapasitesinin artması, planlama çalışmalarının artması, duruma göre esnek planlama yapmanın öneminin anlaşılması (aynı anda hem müdahale hem iyileştirme yapma zorunluluğu gibi), kurumlar arası koordinasyon, iş birliği ve iletişimin, muhatapların birbirini tanımasının ne kadar önemli olduğu, hızlı müdahale için afetten önce ortak planlama ve hazırlığın önemi anlaşılmıştır. Üst birim amirleri kadar sahada çalışan personelin de kiminle irtibat kuracağını, birinci elden kimden bilgi alacağını önceden bilinmesi önemlidir. **İtfaiye** personeline göre; yangına müdahale aşamasında kurulan iş birliklerinin, ikili ilişkilerin halen devam etmesi, müdahale sırasında vatandaştan gelebilecek suçlama, iftira vb.nin farkında olmak gerekmektedir. **OBM’ne** göre, bu büyüklükte bir afette mücadelede yeterli olunmadığı görülmüştür. Farklı ülkelerden gelen yardım ekiplerinin kullanacağı araç gereçlerin neler olduğu, hangilerine izin verildiği, kullanılabilir oldukları önceden belirlenmeli ve kendilerine bildirilmelidir. İşbirliği ve koordinasyonun önemi ve geliştirilmesi gerektiği anlaşılmıştır. **STK temsilcisine** göre, AFAD ve Kızılay’a göre vatandaşın STK’lara daha fazla güvenmediği tespit edilmiştir.

Bunlara ilaveten yangınlar öncesinde afetlerde risk yönetimi kapsamında şu genel önerilerden bahsedilebilir: Özellikle orman yangınlarında alanını bilmek müdahale açısından çok önemlidir. Bu sebeple uzman personelin önceden bölgeyi tanıyor olması sağlanmalı, yangın öncesi gereken tedbirler alınmalı, eğitimli ekipler oluşturulmalı, yangın eğitim merkezlerinin sayısı artırılmalı, erken uyarı sistemleri geliştirilmeli, kurumlardaki yangına müdahale araçları artırılmalıdır. Orman alanlarında yaşayan halk, gönüllüler de yangınlar konusunda bilgilendirilmeli ve önlemler konusunda eğitilmelidir. Gözetleme kule ve kulübelerinin varlığı önemlidir; yardım malzemelerinin dağıtımında müdahale ile görevli personel, afetzedeler için, yardım amaçlı gelen her şeyin dağıtımında öncelik sırası belirlemelidir. Yangın risklerinin azaltılmasında halk, ilgili, kurumlar ve uzmanların birlikte yer aldığı, işbirliği içinde çalışan platformlar geliştirilmeli; uygun bütçe kalemleri afet öncesinde ayrı olarak hazır bulundurulmalıdır. Koordinasyon kapasitesini artıran bir unsur olarak teknolojiyen faydalanma kapasitesi artırılmalıdır. Kriz yönetiminden sorumlu olan örgütler arasında açık, şeffaf iletişimle,

koordinasyonla ve afet öncesinde hazırlanmış planlarla, farklı örgütler arasında yeterli düzeyde bir bilgi paylaşımının olması, her örgütün rolünü ve durumun gereklerini anlamış olması, ortak eğitim faaliyetleri ile yıllar içinde edinilen bilgi birikimi ve tecrübeyle, acil durum personelinin kendi aralarındaki profesyonel etkileşimle bu sorunlar aşılabılır. Bu çalışmanın, benzeri bir konuda çalışma yapacak araştırmacılara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

EK:

EK: Tablo 1: AFAD'ın Bilgilendirme Tablosu

Tarih	28.07.2021			29.07.2021		30.07.2021
Saat	16:00	16:00	18:05	11:00	14:05	15:00
AFAD	2 uçak, 8 helikopter, 50 arazöz ve 2 dozer, 1 ekip bölgede görevlendirildi. -Yeniköy ve yakınındaki yerleşim yerlerinden, ormana yakın bölgelerdeki evler Jandarma tarafından tahliye edilmiştir.	Antalya AFAD Müdürlüğü'nden 3 araç ve 11 personel bölgede görevlendirildi. -Kırsal kesimde bulunan bazı ahırların yandığı bildirilmiştir.	1 uçak, 1 İHA, 19 helikopter, 192 arazöz, 30 iş makinası, 960 personel ve 30 su ikmal aracı görev yapmaktadır. - Birçok ev, iş yeri, ahır, tarım arazisi, sera, aracı zarar görmüştür. -Tedbir amaçlı 1.300 kişi kapasiteli 2 KYK yurdu ve 4 MEB pansiyonu hazırlandı - Antalya AFAD Müdürlüğü'nden 4 araç ve 14 personel bölgede görevlendirilmiştir.	Manavgat ilçesinde 4 farklı noktada çıkan yangında 1 uçak, 1 İHA, 19 helikopter, 192 arazöz, 30 iş makinası, 960 personel ve 30 su ikmal aracı görevlendirilmiş, -OBM'ne ait bir arazözün devrilmesi sonucunda sürücüsü yaralanmış ve tedavi altına alınmıştır. -Antalya AFAD Müdürlüğü'nden 4 araç ve 14 personel görevlendirilmiştir.	Afyonkarahisar AFAD İl Müdürlüğü'nden il müdürü ve 20 personel ile İzmir AFAD İl Müdürlüğü'nden il müdürü ve 7 personel Antalya'da görevlendirildi	201 arazöz, 30 iş makinası -13 mahalle (Seki, Kalemler, Dikmen, Bucakşeyhler, Oymapınar, Tilkiiler, Evrenleryavşı, Saraçlı, Aşağışıklar, Hocalı, Gebece, Hocalar, Çardak) yoğun olarak etkilenmiş ve tahliye edilmiştir. 22 mahalle ise (Evrenseki, Çolaklı, Gündoğdu, Yavrudoğan, Çeltikçi, Ulukapı, Uzunkale, Taşkesiği, Güzelyalı, Belenobası, Hacıalı, Karaöz, Sülek, Salkımevler, Demirciler, Karavca, Çayyazı, Yukarışıklar, Yeniköy, Sarılar, Yaylaalan, Şişeler) ise kısmi olarak etkilenmiştir. -Antalya, Afyonkarahisar ve İzmir AFAD il müdürlüklerinden 48 personel bölgede görevlendirilmiştir. -Manavgat Merkez'de bulunan KYK yurdunda 73 afettede barındırılmaktadır. -35 mahallede enerji kesintisi meydana gelmiştir. -12 mahalleye tedbir amaçlı olarak elektrik verilemediği bildirilmiştir.
Diğer iller (Isparta, Burdur, Konya, Karaman ve Mersin'den Antalya Valiliği ile eşgüdüm halinde)	9 arazöz ve 4 itfaiye aracı da bölgeye sevk edilmiştir.		19 arazöz ve 3 itfaiye aracı bölgeye sevk edilmiştir.		17 itfaiye aracı bölgeye sevk edilmiştir.	(İlavenen Kocaeli, İstanbul, Ankara, Eskişehir ve Samsun illerinden) 230 personel, 17 arazöz, 42 itfaiye aracı, 13 su tankeri ve 1 öncü araç bölgeye sevk edilmiştir.
						Antalya Büyükşehir Belediyesi'nden 450

Diğer kurumlar						personel ile 75 itfaiye aracı, DSI'den 1 dozer, 3 ekskavatör, 7 vidanjör ve 1 kepçe çalışmalara destek vermektedir.
Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü				24 personel 12 ekip hasar tespit çalışmalarına başlamıştır.		24 personel 12 ekip halinde hasar tespit çalışmalarına başlamıştır.
Türk Kızılay				1 sahra mutfak kiti ve 5 ikram aracı ile 20.400 kişi/öğün kapasiteli beslenme üniteleri, 25 personel ile birlikte bölgeye sevk edilmiştir.		91 personel ile birlikte 4 tır ve 4 ikram aracı görevlendirilmiş, 4.250 öğün/kişi sıcak yemek, 6.920 içecek ve 1.900 kumanya dağıtılmıştır.
SAKOM		30 vatandaşın etkilendiği,	51 vatandaşın etkilendiği	3 vatandaş hayatını kaybetmiş, 122 vatandaş etkilенmiş, 58 vatandaşın ise tedavileri devam etmektedir.	1'i ağır olmak üzere 138 vatandaşımız etkilенmiştir.	271 vatandaş etkilенmiş, 73 vatandaşın tedavileri devam etmektedir. Yangından 320 büyükbaş, 3.000 küçükbaş, 22 muz serası, 15 sebze serası, 360 arı kovanı ve 15.000 dekar tarım alanı zarar görmüştür.
Sağlık Bakanlığı		7 ambulans, 2 UMKE ve 1 mobil komuta aracı sevk edilmiştir.	19 ambulans, 6 UMKE ve 1 mobil komuta aracı sevk edilmiştir.	19 ambulans, 6 UMKE ve 1 mobil komuta aracı sevk edilmiştir.		30 ambulans, 12 UMKE ve 1 mobil komuta aracı ile 136 sağlık personeli sevk edilmiştir. -Manavgat Devlet Hastanesinde kısmi tahliye gerçekleştirilmiş olup, 10 yoğun bakım hastası başka hastanelere nakledilmiştir.

KAYNAKLAR

- Balcik, B., Beamon, B. M., Krejci, C. C., Muramatsu, K. M., & Ramirez, M. (2010). Coordination in humanitarian relief chains: Practices, challenges and opportunities. *International Journal of Production Economics*, 126(1), 22-34.
- Boin, A., & Hart, P. T. (2003). Public leadership in times of crisis: Mission impossible? *Public Administration Review*, 63(5), 544-553.
- Bui, T., Cho, S., Sankaran, S., & Sovereign, M. (2000). A framework for designing a global information network for multinational humanitarian assistance/disaster relief. *Information Systems Frontiers*, 1, 427-442.
- Christensen, T., Danielsen, O. A., Laegreid, P., & Rykkja, L. H. (2016). Comparing coordination structures for crisis management in six countries. *Public Administration*, 94(2), 316-332.
- Comfort, L. K. (2007). Crisis management in hindsight: Cognition, communication, coordination, and control. *Public Administration Review*, 67, 189-197.
- Comfort, L. K., & Kapucu, N. (2006). Inter-organizational coordination in extreme events: The World Trade Center attacks, September 11, 2001. *Natural Hazards*, 39, 309-327.
- Çelik, S., & Çorbacıoğlu, S. (2011). Türk afet yönetim sisteminin reorganizasyonu bağlamında Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığını yapılandırma çalışmalarının eleştirel analizi. *Hukuk, Ekonomi ve Siyasal Bilimler Aylık İnternet Dergisi*, (110). www.e-akademi.org
- Dövendemir, H. H. (2023). Türkiye’de afet yönetiminde kurumlar arası koordinasyon ve bir model önerisi: Bölgesel afet koordinasyon kurulları (Yüksek Lisans Tezi). Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ekşi, A. (2016). Kitlesel olaylarda olay yeri yönetim sisteminin kamu yönetiminde koordinasyon açısından değerlendirilmesi. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16, 105-118.
- Emiroğlu Bayır, A., & Koçyiğit, N. (2022). 2014’ten günümüze risk yönetim politikaları ve 2021 Temmuz ve Ağustos ayı orman yangınlarının sosyal medyada yansımalarının risk yönetimi açısından değerlendirilmesi. *Afet ve Risk Dergisi*, 5(1), 46-60.
- Garnett, J. L., & Kouzmin, A. (2007). Communicating throughout Katrina: Competing and complementary conceptual lenses on crisis communication. *Public Administration Review*, 76(1), 177-188.
- Genç, F. N. (2008). Kriz iletişimi: Marmara depremi örneği. *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 5(3), 161-175.
- İsbir, E., & Genç, F. N. (2008a). Uluslararası afet müdahale hukukuna doğru Türk afet yönetim sistemi. *Amme İdaresi Dergisi*, 41(1), 15-41.
- İsbir, E., & Genç, F. N. (2008b). Afetlere müdahalede uluslararası örgütlerin rolü: 1999-Marmara depremi örneği. *Amme İdaresi Dergisi*, 41(3), 73-97.

- Kapucu, N., Arslan, T., & Demiroz, F. (2010). Collaborative emergency management and national emergency management network. *Disaster Prevention and Management: An International Journal*, 19(4), 452-468.
- Katoch, A. (2006). The responders cauldron: The uniqueness of international disaster response. *Journal of International Affairs*, 59(2), 153-172.
- Köçer, M. S., & Aslan, R. (2023). Gönüllü arama kurtarma ekiplerinin orman yangınlarındaki tahliye deneyimleri: 2021 Akdeniz orman yangınları. *Afet ve Risk Dergisi*, 6(3), 829-851.
- Lisler, S. (2001). Scaling-up emergencies: British NGOs after Hurricane Mitch. *Disaster*, 25(1), 36-47.
- Reddy, S. D. (2000). Factors influencing the cooperation of hazard mitigation during recovery from disasters. *Natural Hazards*, 22, 185-201.
- Savaş, N., & Genç, F. N. (2023). Kriz yönetiminde sokak düzeyi bürokratların rolü: Covid-19 örneği. *Ekonomi İşletme Siyaset ve Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 9(2-1), 370-383.
- Stephenson, M. (2005). Making humanitarian relief networks more effective: Operational coordination, trust, and sense making. *Disasters*, 29(4), 337-350.
- Waugh, Jr., W. L., & Gregory, S. (2006). Collaboration and leadership for effective emergency management. *Public Administration Review*, 66, 131-140.